

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Diplomová práce

**Analýza příjmů a výdajů českých domácností
v porovnání s EU**

Sandra Klímová

© 2021 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Sandra Klímová

Ekonomika a management
Provoz a ekonomika

Název práce

Analýza příjmů a výdajů českých domácností v porovnání s EU

Název anglicky

Analysis of incomes and expenditures of Czech households in comparism with EU

Cíle práce

Cílem diplomové práce bude popis vývoje příjmů a výdajů českých domácností a domácností v Evropské unii, na základě statistické analýzy dostupných dat a následné porovnání získaných výsledků. Součástí je komparace příjmů a výdajů v aktuálních letech s lety předchozími a zhodnocení, jak se mění jejich struktura. Dalším cílem je sestavení prognóz budoucího vývoje příjmů a výdajů domácností.

Metodika

Pro popis dynamiky vývoje a následného prognózování sledovaných ukazatelů budou využity vybrané metody z oblasti analýzy časových řad.

Doporučený rozsah práce

40-60 stran

Klíčová slova

Příjmy, výdaje, domácnosti, Česká republika, Evropská unie, analýza, časové řady.

Doporučené zdroje informací

BRČÁK, Josef; SEKERA, Bohuslav; STARÁ, Dana. Makroekonomie – teorie a praxe. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 223 s. ISBN 978-80-7380-492-3.

HINDLS, Richard; HRONOVÁ Stanislava; SEGER Jan; FISCHER Jakub. Statistika pro ekonomy. 8. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007. 415 s. ISBN 978-80-86946-43-6.

MACEK, Jan a kol.: Ekonomická a sociální statistika. Západočeská univerzita, 2008. 240 s. ISBN 978-80-7043-642-4.

PAVLÍK, Milan. Základy finančního zdraví. 1. vyd. Bratislava: MUDr. Milan Pavlík, MPH, 2012. 161 s. ISBN 978-80-971118-7-8.

SVATOŠOVÁ, Libuše; KÁBA, Bohumil. Statistické metody II. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2016. 105 s. ISBN: 978-80-213-1736-9.

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Andrea Jindrová, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra statistiky

Elektronicky schváleno dne 2. 10. 2020

prof. Ing. Libuše Svatošová, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 21. 10. 2020

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 30. 03. 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Analýza příjmů a výdajů českých domácností v porovnání s EU " jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31. 03. 2021

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí mé diplomové práce Ing. Andree Jindrové, Ph.D., za laskavý přístup, odborné vedení a věcné připomínky a poskytnutí mnoha cenných rad, které mi pomohly ve zpracování této práce. Zároveň bych ráda poděkovala svým nejbližším, kteří mě během celého studia podporovali.

Analýza příjmů a výdajů českých domácností v porovnání s EU

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá analýzou příjmů a výdajů domácností v České republice v porovnání s domácnostmi v Evropské unii v letech 2005-2019. Smyslem této práce je popis a zhodnocení vývoje čistých příjmů, průměrných a minimálních mezd a dále spotřebních výdajů domácností v ČR a EU včetně vzájemného porovnání.

Pro snazší pochopení celé problematiky jsou v práci samostatně definovány domácnosti, související příjmy a výdaje se zaměřením na spotřebu členěnou dle klasifikace individuální spotřeby dle účelu (COICOP). V neposlední řadě se práce zabývá úvodem do Evropské unie a také Evropským srovnávacím programem.

Vstupní data pro analýzu sledovaného období jsou získávána především z Českého statistického úřadu a Eurostatu. S využitím statistické analýzy časových řad, zejména elementárních charakteristik a indexu determinace a využitím programu STATISTICA 12 a vlastních výpočtů, jsou popsány vybrané ukazatele. U zvolených ukazatelů je zhotovena predikce pro období 2020-2022.

Z jednotlivých zjištění vyplývá, že v celkovém srovnání situace domácností v České republice s domácnostmi v Evropské unii, je viditelně se zlepšující postavení České republiky vzhledem k zemím Evropské unie.

Klíčová slova: Příjmy, výdaje, spotřeba, COICOP, domácnosti, Česká republika, Evropská unie, časové řady

Analysis of incomes and expenditures of Czech households in comparison with EU

Abstract

The diploma thesis deals with the analysis of household income and expenditure in the Czech Republic in comparison with households in the European Union in the years 2005-2019. The purpose of this work is to describe and evaluate the development of net income, average and minimum wages and consumer spending of households in the Czech Republic and the EU, including a mutual comparison.

For easier understanding of the whole issue, the work separately defines households, related income and expenditure with a focus on consumption broken down according to the classification of individual consumption by purpose (COICOP). Last but not least, the work deals with an introduction to the European Union and also the European comparative program.

Input data for the analysis of the observed period are obtained mainly from the Czech Statistical Office and Eurostat. Using statistical analysis of time series, especially elementary characteristics and index of determination, and using the program STATISTICA 12 and own calculations, selected indicators are described. A prediction for the period 2020-2022 is made for the selected indicators.

The individual findings show that in the overall comparison of the situation of households in the Czech Republic with households in the European Union, the position of the Czech Republic in relation to the countries of the European Union is visibly improving.

Keywords: Incomes, expenditures, consumption, COICOP, households, Czech Republic, European Union, time series

Obsah

1 Úvod	12
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce.....	13
2.2 Metodika.....	14
2.2.1 Časové řady.....	14
2.2.2 Srovnatelnost údajů v časové řadě.....	15
2.2.3 Elementární charakteristiky časových řad.....	15
2.2.4 Modelování časových řad.....	16
2.2.5 Vyrovnávání časových řad.....	17
2.2.6 Popis trendové složky.....	17
2.2.7 Odhad parametrů trendových funkcí.....	18
2.2.8 Volba vhodného modelu trendu.....	18
2.2.9 Konstrukce prognóz.....	19
2.2.10 Bodový a intervalový odhad.....	20
2.2.11 Theilův koeficient nesouladu.....	20
Teoretická východiska	21
2.3 Domácnosti.....	21
2.3.1 Složení domácností.....	22
2.3.2 Charakteristiky domácností.....	22
2.4 Příjmy.....	25
2.4.1 Životní úroveň.....	25
2.4.2 Životní a existenční minimum.....	25
2.4.3 Chudoba.....	26
Energetická chudoba.....	27
2.5 Výdaje.....	29
2.5.1 Potřeby.....	29

2.5.2	Spotřeba.....	31
	Modely dlouhodobé spotřební funkce	32
2.5.3	Investice.....	32
2.5.4	Spoření.....	32
2.5.5	CZ-COICOP	33
2.5.6	Statistika rodinných účtů (SRÚ).....	34
2.5.7	Index spotřebitelských cen (ISC)	35
	Spotřební koš	35
2.6	EU-SILC	36
2.6.1	Průběh šetření	36
2.7	Evropská unie.....	38
2.7.1	Evropský srovnávací program	39
3	Vlastní zpracování	40
3.1	Domácnosti	41
3.1.1	Domácnosti v České republice	41
3.1.2	Domácnosti v Evropské Unii.....	46
3.1.3	Srovnání domácností v ČR a EU	48
3.2	Analýza příjmů domácností	50
3.2.1	Čisté příjmy domácností v České republice	50
3.2.2	Čisté příjmy domácností v Evropské unii.....	52
3.2.3	Srovnání čistých příjmů v ČR a EU	54
3.2.4	Průměrná mzda v České republice	56
3.2.5	Průměrná mzda v Evropské unii.....	57
3.2.6	Srovnání průměrných mezd v ČR a EU	58
3.2.7	Minimální mzda v České republice	58
3.2.8	Minimální mzda v Evropské unii	59
3.2.9	Srovnání minimálních mezd v ČR a EU	61
3.3	Výdaje na spotřebu domácností	62

3.3.1	Spotřební výdaje domácností v České republice.....	62
3.3.2	Spotřební výdaje domácností v Evropské unii	64
3.3.3	Porovnání výdajů na spotřebu v ČR a EU.....	66
3.4	Porovnání čistých příjmů a spotřebních výdajů v ČR a EU	67
4	Dosažené výsledky	68
5	Závěr, diskuze	72
6	Seznam použitých zdrojů	73
6.1	Internetové zdroje	73
6.2	Seznam obrázků.....	75
6.3	Seznam grafů	76
6.4	Seznam tabulek.....	76
6.5	Seznam příloh	77
7	Přílohy.....	78

1 Úvod

Situace domácností z hlediska příjmů a výdajů je ovlivňována řadou faktorů. Jako jeden z nich lze z ekonomického hlediska jmenovat například výši příjmů, na kterou působí různé vlivy ať už v podobě legislativních změn, u kterých se může jednat o důchodové reformy, zvýšení daňových zvýhodnění či současné zrušení superhrubých mezd v České republice, tak celková ekonomická situace státu či výše nezaměstnanosti a s tím související tlak na zvyšování mezd v důsledku nedostatku pracovních sil. Na výši příjmů domácností rovněž pozitivně působí možnost volného pohybu osob v rámci EU, který patří do základních svobod vnitřního trhu EU a rozšiřuje tak pracovní trh.

Ekonomická situace na světových trzích má významný vliv na konečné spotřební ceny, a tedy celkové výdaje domácností. Například cena ropy a válečné konflikty, přírodní katastrofy a jiné, mohou zapříčinit horší dostupnost zboží a zvýšit tím jejich cenu. Výdaje domácností jsou ale ovlivňovány nejen okolními vlivy, ale i vlastními potřebami. Ty vedou od fyziologických potřeb až k potřebě vlastní seberealizace ve společnosti a dosažení na určitou životní úroveň. Volný trh a dostupnost zboží téměř z celého světa působí na preference v konečné spotřebě domácností.

Z pohledu domácností jsou obvykle důležitější příjmy čisté než hrubé. Hrubé příjmy mohou být podstatné například ve chvíli, kdy na jejich základě dochází k vyplácení peněžité pomoci v mateřství či k jiným sociálním podporám a dalším operacím. Obecně je však pro domácnosti spíše důležitá informace o tom, s kolika penězi budou moci reálně disponovat, jakou část musí vynaložit na nezbytné výdaje, kolik jim zůstane úspor a zda si budou moci dovolit i něco nad rámec běžných výdajů. Z hlediska celkových výdajů jsou nejvíce u domácností zastoupeny výdaje spotřební, které tvoří cca 75 % celkových výdajů a obsahují jak nezbytně nutné, tak zbytné výdaje, které si mohou domácnosti korigovat na základě svých potřeb a možností.

2 Cíl práce a metodika

Cíl určuje smysl celé diplomové práce a udává směr, kterým se tato práce ubírá a jakých výsledků chce dosáhnout. Metodika definuje jednotlivé metody a postupy, kterými má být cíle dosaženo.

2.1 Cíl práce

Cílem této diplomové práce je zhodnocení situace českých domácností a domácností v Evropské unii ve sledovaném období, představujícím časovou řadu skládající se z let 2005-2019. Primárně se vlastní práce věnuje popisu vývoje struktury a celkové dynamiky v problematice peněžních příjmů a výdajů domácností, na základě získaných dat z Českého statistického úřadu a Eurostatu, se zaměřením na čisté příjmy a čisté spotřební výdaje. Veškeré potřebné propočty jsou realizovány zejména za pomoci nástrojů statistické analýzy z oblasti časových řad. Podstatou této práce je rovněž u sledovaných ukazatelů popis rozdílů ve vývoji u domácností v Česku oproti domácnostem v Evropské unii, a tedy zhodnocení, jak se české domácnosti v tomto ohledu vyvíjely v porovnání s vývojem domácností evropských. Dílčím cílem této práce je, za využití získaných dat u vybraných ukazatelů, vytvořit predikci pro následující tři období, tedy pro roky 2020-2022.

2.2 Metodika

Vlastní zpracování této diplomové práce se zabývá vývojem a dynamikou v příjmech a výdajích domácností v České republice v porovnání s domácnostmi v ostatních zemích Evropské unie. Pro popis těchto jevů jsou využity statistické metody z oblasti analýzy časových řad. Jedná se zejména o elementární charakteristiky časových řad, využití trendových funkcí či extrapolace časových řad, s využitím programů Microsoft Excel a StatSoft STATISTICA 12.

2.2.1 Časové řady

Analýza časových řad je využívána pro popis ekonomických jevů, na něž působí faktor času. Smyslem této analýzy je nejen určení dosavadního trendu, ale i vyhotovení možného budoucího vývoje čili prognózy. Pro použití těchto metod v praxi je nutné pracovat s věcně a prostorově srovnatelnými daty, chronologicky uspořádanými ve směru od minulosti do přítomnosti. Splňují-li data tyto předpoklady, lze je považovat za časové řady. S časovými řadami se lze kromě statistiky setkat i v dalších oborech jako jsou fyzika, biologie či seismologie. V praxi se pak může jednat o záznam EKG či sledování vývoje HDP, inflace, nezaměstnanosti, kurzu cizích měn, akcií apod. (Hindls, Hronová, Seger, Fischer, 2007, s. 246) (Svatošová, Kába, 2016, s. 38).

Časové řady jsou děleny podle rozdílnosti sledovaných ukazatelů a jejich vlastností. Dle charakteru dělíme časové řady na **intervalové**, charakterizující množství jevů, které se uskutečnily během určitého časového intervalu a **okamžikové**, jež jsou dány hodnotami vzniklými během jednoho časového okamžiku nebo k určitému datu. Dle periodicity se časové řady dělí na **krátkodobé**, pokud jsou data zaznamenávána po čtvrtletních, měsíčních, týdenních a obdobně krátkých časových úsecích, jinak řečeno kratších nežli jeden rok a **dlouhodobé**, jsou-li časové řady naopak dány periodicitou delší než jeden rok. Podle druhu sledovaných údajů lze hovořit o časových řadách **primárních** (prvotních, původních) hodnot, které obsahují původní neupravená data. V případě, že jsou využívána upravená data, jedná se o časové řady **sekundárních** (odvozených) charakteristik. Dle způsobu vyjádření údajů jsou časové řady děleny na časové řady **naturálních** a **peněžních** ukazatelů (Hindls, Hronová, Seger, Fischer, 2007, s. 246-251) (Svatošová, Kába, 2016, s. 38).

2.2.2 Srovnatelnost údajů v časové řadě

Pro analytické zpracování či ke zhotovení prognózy musí být nashromážděná data srovnatelná z věcného, prostorového a časového hlediska. Vlivem technického vývoje, změn cenových hladin či využití rozdílných vykazujících jednotek dochází k znemožnění srovnatelnosti údajů. Z tohoto hlediska proto musí být údaje **věcně** srovnatelné. Nejen geografická poloha, ale i ekonomický prostor představující např. organizační strukturu vykazujících jednotek, musí splňovat **prostorovou** srovnatelnost. **Časová** srovnatelnost bývá problémem zejména u intervalových krátkodobých časových řad, u kterých často dochází k tzv. kalendářnímu očišťování. To spočívá v přepočtu sledovaných období na jednotkový časový interval (např. v případě rozdílného počtu dní v jednotlivých měsících). **Cenová** srovnatelnost je dělena na časové řady s využitím běžných či stálých cen (Hindls, Hronová, Seger, Fischer, 2007, s. 251-252).

2.2.3 Elementární charakteristiky časových řad

Aby bylo v analýze časových řad hned na první pohled patrné, co daná řada představuje a reprezentuje, je využíváno grafů společně s elementárními statistickými charakteristikami. Do těchto charakteristik patří difference, tempa růstu a průměry hodnot sledovaných časových řad (Hindls, Hronová, Seger, Fischer, 2007, s. 252-253) (Svatošová, Kába, 2016, s. 38-41).

První absolutní difference patří do **absolutních charakteristik** a někdy je nazývána absolutním přírůstkem. Porovnává hodnoty jednotlivých členů a popisuje rozdíly mezi sousedními ukazateli řady. Vzorec lze zapsat takto:

$$dy_t = y_t - y_{t-1} \quad (4.1)$$

kde:

y_t ...současná hodnota ukazatele

y_{t-1} ...bezprostředně předcházející hodnota; $t \dots 2, 3, \dots n$

Do **relativních charakteristik** růstu (poklesu) patří **koeficient růstu**, který spočívá v charakterizování rychlosti změn hodnot ve sledované časové řadě. Vzorec vypadá následovně:

$$k_t = y_t / y_{t-1} \quad (4.2)$$

kde:

y_t ...současná hodnota ukazatele

y_{t-1} ...bezprostředně předcházející hodnota

Jestliže je koeficient růstu vyjádřen v procentech, pak je nazýván **tempem růstu**. Vzorec je následovný:

$$k_t = (y_t / y_{t-1}) * 100 (\%) \quad (4.3)$$

kde:

y_t ...současná hodnota ukazatele

y_{t-1} ...bezprostředně předcházející hodnota (Hindls, Hronová, Seger, Fischer, 2007, s. 252-253) (Svatošová, Kába, 2016, s. 38-41).

2.2.4 Modelování časových řad

Základním výchozím předpokladem pro modelování časových řad je jednorozměrný model, ke kterému je možné přistupovat pomocí klasického (formálního) modelu, Boxovy-Jenkinsovy metodologie či spektrální analýzy. Pro účely této diplomové práce bylo využito klasického modelu (Hindls, Hronová, Seger, Fischer, 2007, s. 254-256)

Klasický model popisuje formu časového pohybu, který je rozdělován na čtyři složky, jenž tvoří systematickou část průběhu časové řady. Jedná se o složku trendovou T_t , sezónní S_t , cyklickou C_t a náhodnou ε_t , přičemž není podmíněn jejich současný výskyt. Tvar rozkladu aditivního typu lze zapsat:

$$Y_t = T_t + S_t + C_t + \varepsilon_t = Y_t + \varepsilon_t \quad (4.4)$$

kde:

Y_t ...teoretická složka, rovněž ve tvaru $T_t + S_t + C_t$; $t \dots 1, 2 \dots n$

Trendová složka udává vývoj a tendence časové řady z dlouhodobého hlediska. Tento trend může být rostoucí, klesající či konstantní, při kterém mohou hodnoty kolísat.

Sezónní složka zobrazuje opakující se odchylku od trendu v období dlouhém jeden rok či při kratší periodicitě. Důvody tohoto kolísání jsou různé, často se může jednat o vlivy ročních období, ale i společenských zvyklostí, kterými mohou být Vánoce či letní dovolené. **Cyklická složka** představuje kolísání kolem trendu na základě cyklického vývoje a je pro ni charakteristické období delší než jeden rok. **Náhodná složka** je veličinou, která zůstává po vyloučení předchozích uvedených složek a vzniká na základě působení vedlejších faktorů a nepředvídatelných vlivů (Hindls, Hronová, Seger, Fischer, 2007, s. 254-256) (Svatošová, Kába, 2016, s. 41-42).

2.2.5 Vyrovnávání časových řad

Nevýhodou určování trendu v časových řadách za využití hodnot získaných z pozorování je jejich periodické a náhodné kolísání. Aby bylo možné trend časové řady stanovit, je nutné toto kolísání nejprve odstranit. Odstranění spočívá v nahrazení empirických hodnot hodnotami novými, které toto kolísání vyrovnají s využitím mechanického či analytického vyrovnávání (Svatošová, Kába, 2016, s. 42-44).

Do mechanického vyrovnávání patří **metoda klouzavých průměrů**, která pracuje s aritmetickými průměry empirických hodnot, pomocí čehož je získána nová řada hodnot, která je již pravidelnější, „očistěná“. Výpočet je tedy velice jednoduchý a výsledek snadno interpretovatelný. Bohužel výsledný trend je pouze odhadem, nelze ho považovat za příliš přesný, a kromě dalších nevýhod není tato metoda vhodná ani pro odhad budoucího vývoje. Z tohoto důvodu je využíváno především **analytické vyrovnávání** za pomoci matematické křivky, která nejvíce vystihuje trend časové řady (Hindls, Hronová, Seger, Fischer, 2007, s. 294) (Svatošová, Kába, 2016, s. 42-44).

2.2.6 Popis trendové složky

Hlavním úkolem analýzy časových řad je popsat vývoj a tendence sledované časové řady za pomoci **trendových funkcí**. Pro účely této diplomové práce jsou uvedeny funkce lineárního a parabolického trendu:

$$\text{Lineární trend} \quad T_t = b_0 + b_1t \quad (4.5)$$

$$\text{Kvadratický trend} \quad T_t = b_0 + b_1t + b_2t^2 \quad (4.6)$$

kde:

$b_0, b_1, b_2 \dots$ neznámé parametry

$t \dots$ časová proměnná; nabývá hodnot $t = 1, 2, \dots, n$ (Hindls, Hronová, Seger, Fischer, 2007, s. 256-270) (Svatošová, Kába, 2016, s. 44-46).

2.2.7 Odhad parametrů trendových funkcí

Pro odhad parametrů trendových funkcí je v případě lineárních, parabolických a exponenciálních trendových funkcí užívána **metoda nejmenších čtverců**. Aby tato metoda mohla být použita, musí být trendová funkce lineární v parametrech. V případě exponenciální trendové funkce je zapotřebí její linearizující transformace za pomoci logaritmicizace, neboť na rozdíl od zbývajících dvou uvedených funkcí není ve svých parametrech lineární. Výhodou této metody je minimalizování rozptylu reziduální složky a její jednoduchost. Nevýhodou je, že nepodává nezkreslené ani konzistentní výsledky, a proto je vhodná spíše jako předvýběr pro další řešení (Hindls, Hronová, Seger, Fischer, 2007, s. 257).

2.2.8 Volba vhodného modelu trendu

Důležité rozhodnutí, v analýze časových řad, spočívá ve volbě vhodného typu trendové funkce dle na základě relevantních kritérií. Pro výše uvedené trendové funkce lze využít následující způsoby. **Věcně ekonomická kritéria** jsou základem pro následné rozhodování, a proto by měla volbě vhodné trendové funkce předcházet věcná analýza zkoumaného ekonomického jevu. Tato analýza ovšem poskytuje jen obecné výsledky, což umožňuje základní orientaci v trendových čarách, avšak nelze z ní odvodit konečný výsledek. Další metoda, kterou je možné použít pro volbu vhodného modelu trendu je **analýza grafu**. Tato metoda má rovněž svá úskalí, která spočívají zejména v jejím subjektivním chápání a nevhodně zvoleném měřítku. Grafická vizualizace může na různé lidi působit rozdílně, ačkoliv vychází ze stejných dat. Vzhledem k těmto nepřesnostem se při volbě vhodného modelu trendové funkce nejčastěji vychází z rozboru empirických údajů a volí metody z oblasti **regresní analýzy**, kam lze zařadit index determinace, index korelace a střední absolutní procentní chybu odhadu M.A.P.E (Hindls, Hronová, Seger, Fischer, 2007, s. 286-294) (Svatošová, Kába, 2016, s. 46-48).

Index determinace ověřuje správnost zvolené trendové funkce a platí pro něj $0 \leq I^2 \leq 1$. Čím více se přibližuje jedné, tím přesněji popisuje zkoumaný jev. Za nežádoucí jsou pak považovány hodnoty blížíící se k nule. Vzorec pro index determinace je:

$$I^2 = 1 - \frac{\sum_{t=1}^n (y_t - y'_t)^2}{\sum_{t=1}^n (y_t - \bar{y})^2} \quad (4.7)$$

kde:

n ... počet pozorování časové řady

y_t ... empirická (skutečná) hodnota ukazatele

y'_t ... teoretická (vyrovnaná) hodnota ukazatele

Odmocněním indexu determinace je získán **index korelace**. I zde platí pravidlo, že čím vyšší hodnota korelace, tím je trendová funkce považována za vhodnější. Pokud v praxi dojde k situaci, že trendové funkce mají podobné výsledné hodnoty těchto indexů, pak se z pravidla volí funkce jednodušší. Avšak i tyto metody mají své problematické aspekty.

K výpočtu možných nepřesností je pak využívána **střední absolutní procentní chyba odhadu** neboli M.A.P.E. (Mean Absolute Percentage Error). Model je obecně považován za vhodný za předpokladu, jsou-li hodnoty v intervalu mezi 5 % až 10 %. Vzorec pro výpočet zní:

$$\text{M.A.P.E.} = \frac{100}{n} \sum \left| \frac{y_t - y'_t}{y_t} \right| \quad (4.8)$$

kde:

n ... počet pozorování časové řady

y_t ... empirická (skutečná) hodnota ukazatele

y'_t ... teoretická (vyrovnaná) hodnota ukazatele (Hindls, Hronová, Seger, Fischer, 2007, s. 286-294) (Svatošová, Kába, 2016, s. 46-48)

2.2.9 Konstrukce prognóz

Součástí analýzy časových řad je rovněž tvorba předpovědi budoucího vývoje. Do prognostických metod patří řada způsobů, pomocí kterých je možné prognózu sestavit. Mezi nejčastější lze zařadit vybrané metody z regresní analýzy, metody rozvrhování, extrapolace časových řad a další. Právě **extrapolace časových řad** je významnou deterministickou

metodou pro určování prognózy ve statistice a ekonomice. Tato metoda umožňuje předpovědět budoucí vývoj na základě poznatků z minulosti a současnosti za předpokladu *ceteris paribus* (za jinak neměnných podmínek). Extrapolace časových řad je nejvíce vhodná pro krátkodobé prognózy v horizontu 1-3 roky a jejím výsledkem je tzv. extrapolovaný trend. Výhodou je jednoduchost výpočtu a snadná interpretovatelnost, avšak konečné rozhodnutí je vhodné dělat až v porovnání s dalšími prognostickými metodami (Hindls, Hronová, Seger, Fischer, 2007, s. 330-331).

2.2.10 Bodový a intervalový odhad

Pro odhad neznámé charakteristiky základního souboru lze využít dva způsoby. V případě, že je z výběrového souboru vypočtena pouze jedna hodnota (statistika), jedná se o **bodový odhad**. V praxi je častěji využíván dvoustranný **intervalový odhad**, který odhaduje příslušné charakteristiky základního souboru prostřednictvím intervalu, který obvykle s 95% spolehlivostí odhadu určí, v jakém rozmezí se bude skutečná hodnota pohybovat (Hindls, Hronová, Seger, Fischer, 2007, s. 115-118).

2.2.11 Theilův koeficient nesouladu

Posouzení vhodnosti a kvality prognózy bývá využíván Theilova koeficientu nesouladu.

$$T_H^2 = \frac{\sum_{i=1}^m (P_t(i) - y_{t+1})^2}{\sum_{i=1}^m y_{t+1}^2} \quad (4.9)$$

kde:

$P_{t(i)}$... predikce v čase t na i období dopředu

y_{t+1} ... pozorovaná hodnota časové řady v čase $t+1$

$$T_H = \sqrt[2]{T_H^2} * 100 \quad (4.10)$$

Relativní chyba predikce v %:

$0 \% < TH < 5 \%$... malá chyba predikce

$5 \% < TH < 10 \%$... střední chyba predikce

$10 \% < TH$... velká chyba predikce, využití modelu není možné

Teoretická východiska

Evropská Unie je v současné době tvořena 27 členskými státy, jejichž součástí je od roku 2004 také Česká republika. Ačkoliv členy EU mnoho spojuje, ekonomická situace domácností bývá odlišná.

2.3 Domácnosti

Pod pojmem domácnost si běžný člověk nejspíše představí soužití několika osob, které mezi sebou mohou mít různou vzájemnou vztahovou vazbu a obvykle se podílejí v rámci svého spolužití jak na příjmech, tak na výdajích a jejichž spotřeba spočívá v uspokojování svých potřeb. Na domácnosti lze pohlížet z několika hledisek.

Historicky domácnost vznikla na základě pudu sebezáchovy a potřeby vlastního teritoria. Ze sociologického hlediska je domácnost „*fyzicky vymezený, institucionalizovaný, obydlí a uspořádaný prostor a zároveň skupina lidí, která jej obývá, společně v něm hospodaří a provádí řadu společných činností vázaných na tento prostor*“ (Fišerová, 2018). Rovněž ji můžeme vnímat jako rezidenční a ekonomickou jednotku. Domácnost nelze přímo srovnávat s pojmy jako jsou byt či rodina, avšak nezřídka se jedná právě o osoby v příbuzenském vztahu, často z jedné rodiny, ať už užším či širším pojetím, žijící v jednom bytě (soukromém prostoru), jejichž soužití spojují společné činnosti, zájmy a potřeby. Výjimkou, avšak nejsou ani domácnosti jednotlivců (Fišerová, 2018).

V českém právu je výklad uváděn obdobně. Ve starém Občanském zákoníku je totiž za domácnost považováno trvalé soužití fyzických osob, které společně hradí náklady na své potřeby (Zákon č. 40/1964 Sb.). V roce 2012 vešel do platnosti Nový Občanský zákoník (ve Sbírce zákonů je uveden pod číslem 89/2012 Sb.), který nahrazuje onen původní československý Občanský zákoník z roku 1964. Vymezení tohoto pojmu bohužel tento NOZ neuvádí, avšak s tímto termínem ve svých výkladech nadále pracuje.

Další oblastí, jež jsou domácnosti důležitou součástí, je ekonomie. V makroekonomii představují jeden ze čtyř sektorů národního hospodářství (dalšími jsou podniky a firmy, vláda a zahraničí). Domácnosti se podílejí na ekonomickém koloběhu statků, služeb, výrobních faktorů, důchodů a výdajů. Zároveň sdružují všechny jednotky, jejichž funkcí je spotřeba a vlastní výrobní faktory, kterými jsou práce, půda a kapitál, na jejichž základě plynou domácnostem důchody (Brčák, Sekera, Stará, 2014, s.11).

Pro účely této diplomové práce je níže uvedeno členění domácností a jejich charakteristiky dle Českého statistického úřadu.

2.3.1 Složení domácností

Složení domácností na základě Českého statistického úřadu je následující. Domácnosti se skládají z **pracujících osob**, které jsou v běžném pracovním poměru, samostatně výdělečně činné či v rodinném podniku, kde za práci nejsou odměňováni. Do pracujících osob lze rovněž zahrnout osoby pobírající nemocenské pojištění či jsou na mateřské dovolené spolu s příjmy ze závislé činnosti a podnikání. Jsou sem řazeni i studenti soustavně pracující. Dle Českého statistického úřadu jsou dále ještě samostatně vymezeny **osoby samostatně výdělečně činné podnikající** na základě živnostenského oprávnění nebo na základě zvláštních předpisů. Může se jednat o účastníky společného podnikání na základě smlouvy (společnosti s ručením omezeným, obchodní společnosti), osoby vykonávající nezávislé povolání (např. lékaři, advokáti, daňoví poradci) či osoby pracující za honoráře (umělci, tlumočníci). **Vyživované děti** jsou osoby do 25 let včetně, které se soustavně připravují na budoucí povolání včetně těch, které měli jakýkoliv příjem (sociální dávky, stipendium, pracovní činnost apod.). **Nepracující důchodci** jsou osoby pobírající důchod i osoby důchodového věku, které nemají na pobírání důchodu nárok a zároveň nepracují, nebo pouze v omezeném rozsahu. Za **nezaměstnané** jsou považovány osoby, které mají zájem o zaměstnání, ale nepracují, neboť nesplňují podmínky Mezinárodní organizace práce. **Osoby obírající rodičovský příspěvek** osobně a celodenně pečují alespoň o jedno dítě do 4 let (do 7 let v případě, je-li dítě dlouhodobě zdravotně postižené), a jejich hlavním zdrojem příjmu je tento příspěvek. V části **ostatní** jsou pak osoby, které nelze zařadit výše. Například osoby pečující o domácnost, o člena domácnosti, pobírají rodičovský příspěvek, žijící z majetku apod. (Český statistický úřad, 2020a).

2.3.2 Charakteristiky domácností

První dvě charakteristiky dělí domácnosti podle typu a dle osoby stojící v jejím čele. Domácnosti jsou popisovány následovně: **domácnosti celkem** představují průměrné domácnosti v České republice. Podle osoby v čele domácnosti jsou domácnosti děleny na úplnou rodinu, neúplnou rodinnou a nerodinnou domácnost. Základní jednotkou **úplné rodiny** je manželský či partnerský pár s dětmi nebo bez a v jejím čele stojí vždy muž. V **neúplné rodině** je základní jednotkou jeden rodič, který je rovněž v čele domácnosti a

alespoň jedno dítě. Pokud jsou všechny děti vyživované a nežije v domácnosti další hospodařící osoba, pak se jedná o **čistou domácnost**. Jestliže v domácnosti žije mimo partnerského páru a vyživovaných dětí také další osoba, jedná se o **domácnost smíšenou úplnou**. V případě soužití vyživovaných dětí, jednoho rodiče a další osoby, kterou může být i nevyživované dítě, jedná se o **neúplnou rodinu smíšenou**. V **nerodinné domácnosti** stojí v čele osoba, která je ekonomicky aktivní, případě ta, která má vyšší příjem. Jedná se o soužití dvou či více osob, které mohou být v příbuzných i nepříbuzných vztazích a zároveň netvoří rodinnou domácnost (Český statistický úřad, 2020a).

Na základě metodiky Eurostatu byla vytvořena další charakteristika nazývaná **typ domácnosti EU**. V porovnání s předchozími typy se v tomto případě domácnosti dělí spíše na základě počtu dospělých a počtu závislých dětí, které žijí v dané domácnosti než podle vzájemných rodinných vztahů. Závislým dítětem je myšlena osoba do 17 let včetně a zároveň nepracující osoby ve věku 18-24 let, které žijí v domácnosti s alespoň jedním rodičem. Domácnosti jednotlivců a bezdětných párů jsou děleny dle věku do dvou skupin. První skupina zahrnuje osoby do 64 let včetně a druhá osoby nad 65 let. Jakmile je v případě dvojice jeden z páru starší 65 let, automaticky je domácnost zařazena do druhé kategorie (Český statistický úřad, 2020a).

Dále je Českým statistickým úřadem posuzováno stáří manželství, vzdělání a zaměstnání. **Stáří manželství** je zjišťováno pouze u manželských párů, kteří společně bydlí a hospodaří ve vybraném bytě. **Vzdělání** je děleno na základní vzdělání včetně neukončeného, dále vyučení, úplné střední vzdělání zahrnující vyučení s maturitou a pomaturitní studium, a nakonec vysokoškolské vzdělání. **Zaměstnání** je posuzováno dle klasifikace CZ-ISCO, která je dělena do následujících kategorií: Zákonodárci a řídicí pracovníci, Specialisté, Techničtí a odborní pracovníci, Úředníci, Pracovníci ve službách a prodeji, Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství, Řemeslníci a opraváři, Obsluha strojů a zařízení, montéři, Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci, Zaměstnanci v ozbrojených silách (Český statistický úřad, 2020a) (Český statistický úřad, 2020b).

Další charakteristikou, která je založena na postavení osoby v čele domácnosti, jsou **skupiny domácností**, které se dělí následovně. V čele **domácnosti zaměstnanců** je osoba, která je v pracovním či služebním poměru a může rovněž vykonávat činnost, do které byla jmenována nebo zvolena. Domácnosti zaměstnanců se dále dělí na domácnosti zaměstnanců s nižším vzděláním a domácnosti zaměstnanců s vyšším vzděláním. Nižším vzděláním je myšleno základní vzdělání či vyučení bez maturity. Za vyšší vzdělání je považováno úplné

střední vzdělání s maturitou či vyšší. V **domácnosti samostatně činných osob** stojí v čele osoba podnikající či vykonávající nezávislé povolání. Jedná se o osobu podnikající na základě živnostenského oprávnění nebo na základě zvláštních předpisů. Může se jednat i o osobu vykonávající nezávislé povolání či pracující za honorář. **Domácnosti důchodců** jsou takové domácnosti, kde v čele stojí nepracující důchodce. Domácnosti důchodců lze dále rozdělit na domácnosti s pracujícími členy nebo bez pracujících členů. V čele **domácnosti nezaměstnaných** je nezaměstnaná osoba. Pokud v čele domácnosti stojí ekonomicky neaktivní osoba či osoba, která nepobírá důchod, pak tuto domácnost řadíme do **ostatních** (Český statistický úřad, 2020a).

2.4 Příjmy

Z makroekonomického pohledu jsou příjmy domácností tvořeny **důchody** ve formě mezd, rent, zisků, nájemného apod. a ve formě **transferových plateb** směřujících od státu v podobě sociálních dávek, podpor a příspěvků. Tyto důchody jsou použity k zaplacení daní, spotřebních výdajů a k tvorbě úspor (Pavlík, 2012, s.52-55).

Příjmy domácností se dělí na pravidelné, nepravidelné a jednorázové. **Pravidelné příjmy** zahrnují například příjem z podnikání, plat ze zaměstnání, státní příspěvky a podpory, důchod apod. **Nepravidelné příjmy** mohou představovat příjmy z brigád, odměny ze zaměstnání, speciální bonusy apod. **Jednorázové příjmy** nebývají časté a může se jednat o příjem z prodeje nemovitosti, cenných papírů apod. (Pavlík, 2012, s.52-55).

Do zdrojů příjmů patří práce, podnikání, investování, pronájem, příjmy z duševního vlastnictví, mimořádné příjmy, příležitostné příjmy, sociální podpora, podpora v nezaměstnanosti, podpora při zdravotním postižení a důchod (Pavlík, 2012, s.52-55).

2.4.1 Životní úroveň

Definovat „životní úroveň“ není snadné, neboť je tvořena řadou faktorů, ale snad každý si dovede představit, co tento sociálněekonomický pojem znamená. Typicky sem lze zahrnout výši finančních příjmů a množství majetku domácností, kvalitu spotřebovávaného zboží a služeb ale například i množství času, který si osoby mohou dovolit věnovat svým koníčkům (Červenka, 2003, s. 3-4).

V širším pojetí je výše životní úrovně ovlivňována faktory jako jsou životní prostředí, úroveň zdravotní péče a kvalita výživy, pracovní podmínky a sociální jistoty, kulturní vyžití a možnost seberealizace, svoboda projevu a respektování lidských práv, přístup ke vzdělání a další. Nelze opominout ani faktory, kterými jsou dostupné veřejné statky, jako například silnice, kanalizace, osvětlení, obrana apod. (Červenka, 2003, s. 3-4).

2.4.2 Životní a existenční minimum

Životní minimum je vládou stanovená nejnižší možná společensky uznaná hranice peněžních příjmů, které slouží k zajištění výživy a základních osobních potřeb. Měsíční platba tvoří součet za všechny členy domácnosti. Aktuální částky jsou následující: jednotlivec – 3 860 Kč, první osoba v domácnosti 3 550 Kč, druhá a další osoba (nejedná se o nezaopatřené dítě) – 3 200 Kč, nezaopatřené dítě do 6 let – 1 970 Kč, nezaopatřené dítě 6

až 15 let – 2 420 Kč a nezaopatřené dítě 15 až 26 – 2 770 Kč (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2020).

Existenční minimum představuje minimální hranici peněžních příjmů, které umožňují pokrýt nezbytné potřeby ve výživě a osobních potřebách na úrovni přežití a nevztahuje se na nezaopatřené děti, příjemce starobního důchodu, invalidní osoby ve třetím stupni a dále na osoby starší 68 let. Aktuální výše existenčního minima činí 2 490 Kč. Podpora bydlení je řešena příspěvkem a doplatkem na bydlení, nikoliv pomocí životního či existenčního minima (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2020).

Obě minima jsou upravována zákonem č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu a nařízením vlády č. 61/2020 Sb., o zvýšení částek životního minima a existenčního minima. K valorizaci těchto částek dochází vždy k 1.1. dle vývoje spotřebitelských cen a v případě potřeby i mimo tento termín. Tyto hranice jsou využívány především při posuzování hmotné nouze, při zjišťování nároku na dávky pro rodiny s dětmi, pro stanovení alimentů či v oblasti exekucí vymezují nezabavitelné částky (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2020).

2.4.3 Chudoba

Chudoba ve společnosti představuje podstatný sociální problém. Definici chudoby lze vyjádřit pomocí řady přístupů. V odborné literatuře je uváděna jako nedostatek prostředků nezbytných pro zajištění potřeb běžného života, ale i nouze o sociální vztahy a svobodu. Světová banka tuto definici ještě rozšiřuje například o nedostatek vzdělání, špatné zdraví a podvýživu, nedostatečnou kvalitu bydlení a hygienu, ale i tendenci k násilí a kriminalitě či nemožnost se prosadit ve společnosti, politickou nesvobodu a podobně (Večerník, 2020) (Moodle Univerzita obrany, 2021).

Překážka k jejímu určení je způsobována několika faktory, a to nemožnost stanovení jediné přijatelné minimální úrovně hmotného blahobytu, rozdílnost ve vývoji v jednotlivých zemích a zároveň mění se hodnota chudoby v čase. Ke stanovení chudoby je využíváno rozdělení na chudobu objektivní a subjektivní. **Subjektivní chudoba** závisí na vlastním pocitu, kdy se jedinci ve společnosti cítí být chudými vzhledem k ostatní populaci, neboť nejsou schopni uspokojovat své potřeby dle svých představ a přání. Ačkoliv to na první pohled nemusí být patrné, právě výzkum subjektivní chudoby je důležitý pro formulování politiky, protože je odrazem sebehodnocení sociálních skupin. Naopak **objektivní chudoba**

je státem přímo definovaná úroveň, dle které nejsou uspokojovány základní lidské potřeby na přijatelné úrovni (Tomeš, 2001, s. 152-155).

Chudobu je možné dle základních charakteristických znaků utřídit do pěti kategorií. Pokud jedinec není schopen na základě trvalého nedostatku uspokojit své základní potřeby k přežití a může mu hrozit až smrt, jedná se o **absolutní chudobu**. Tento druh chudoby se objevuje především v rozvojových zemích. Uspokojování potřeb na nižší úrovni, nežli je v dané společnosti průměr, je pak nazýváno **chudobou relativní**, kterou je možné pozorovat zejména v Evropě. S chudobou úzce souvisí i hmotná a sociální nouze. **Hmotná nouze** je stav, kdy si jedinec není schopen vlastním přičiněním zajistit dostatečné příjmy pro zajištění základních životních podmínek. **Sociální nouze** nastává tehdy, není-li jedinec schopen zabezpečit své sociální potřeby (Moodle Univerzita obrany, 2021) (Tomeš, 2001, s. 152-155).

Významných příčin, které jsou zodpovědné za existenci chudoby, je mnoho. Důvodem chudoby mohou být politické příčiny, mezi které lze uvést válečné konflikty, nedostatečné uplatňování embarga na obchodování se zbraněmi, nadmíra korupce či diktátorské a autoritářské režimy. Do ekonomických a sociálních důvodů chudoby je možné zařadit vysokou zadluženost rozvojových zemí, proměnlivé ceny přírodních zdrojů, vysokou nezaměstnanost, kulturní zvyklosti a náboženská vyznání, špatnou zdravotní péči a závažná onemocnění, vzdělání na nedostatečné úrovni a s tím spojená neodpovídající pracovní síla či infrastruktura, která není schopná pokrýt potřeby dané oblasti. Z pohledu demografických příčin se jedná zejména o vysokou hustotu obyvatelstva a porodnost. V neposlední řadě se jedná o důvody environmentální, kterými jsou zejména odlesňování a půdní degradace, znečišťování životního prostředí, změna klimatu i přírodní katastrofy. **V důsledku** chudoby se pak společnost potýká nejen s celkově špatnou s ekonomickou a sociální situací, ale mimo jiné i s dílčími problémy, jako je vyšší kriminalita, nevzdělanost, vyloučení ze společnosti, migrace obyvatel či zhoršování životního prostředí (Moodle Univerzita obrany, 2021).

Energetická chudoba

Energetická chudoba je jednou z druhů chudob, s dopadem na zdraví, a týká se oblasti energetických služeb a postihuje až 11% obyvatel Evropské unie (uvedeno 2015) a téměř čtvrtiny obyvatel v České republice (uvedeno 2020). Do těchto služeb se zahrnují přiměřené vytápění a teplá voda, chlazení, osvětlení a energie k napájení spotřebičů. Energetická chudoba je stav, kdy si domácnosti nemohou tyto energetické služby, k zajištění

alespoň základní životní úroveň a svého zdraví, dovolit. Ať už v důsledku nízkých příjmů či vysokých nákladů na energie, anebo kvůli nízké energetické účinnosti obydlí. Mezi hlavními ukazateli energetické chudoby jsou nízké absolutní výdaje za energie, vysoký podíl výdajů na energie vzhledem k příjmu, ale i nedoplatky za účty za služby apod. (Crous, 2019) (Pojar, 2020).

2.5 Výdaje

Z makroekonomického hlediska lze výdaje dělit na **spotřební** a **investiční**. Z pohledu domácností jsou výdaje členěny na povinné (nezbytné), nutné a zbytné. Povinné neboli **nezbytné výdaje** vychází ze smluvních ujednání, kdy při nedodržení podmínek hrozí sankce. Jedná se zejména o dluhovou službu (hypotéky, leasingy, pokuty, ...), platby ze smluv (nájemné, vodné a stočné, energie, komunikační služby, ...), platby z daní (z příjmu, sociální a zdravotní, ...), platby výživného (alimenty), platby stravného, školného a platby za předškolní zařízení, platby členských poplatků (kluby, členství, ...). **Výdaje nutné** spočívají v rozhodnutí, zda vyjde výhodněji, pokud se investuje do dlouhodobého zaplacení, či nikoliv. Lze sem zařadit koupě ročního kuponu MHD, dálniční známka či vklad do stavebního spoření. **Zbytné výdaje** nepodléhají žádným sankcím ani znevýhodněním a jsou zcela dobrovolné (Smrčka, 2010, s. 100-101).

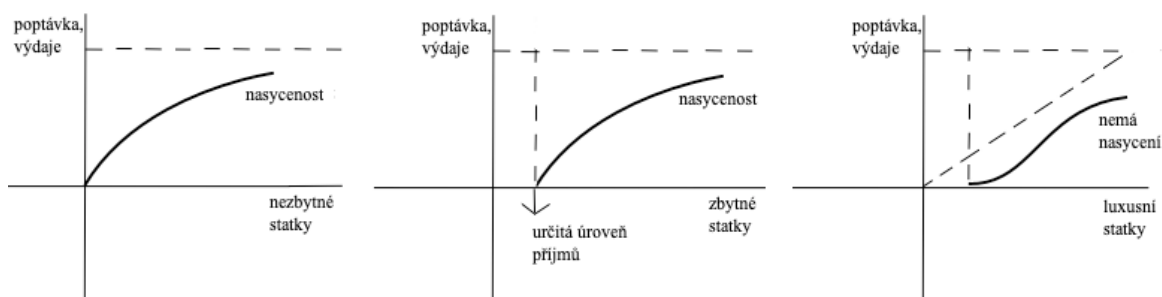
Dle charakteru lze výdaje členit na pravidelné, běžné a jednorázové. **Pravidelné výdaje** bývají pevné, pouze málo ovlivnitelné a zahrnují například nájemné, úvěry, energie apod. Poměrně dobře ovlivnitelné jsou **běžné výdaje**, kam lze zařadit např. vydání za kulturu, stravu, ošacení apod. **Jednorázové výdaje** se obvykle vyskytují pouze příležitostně a zahrnují například výdaje na zařízení bytu, nákup nemovitosti či vozidla apod. (Pavlík, 2012, s. 56-57).

2.5.1 Potřeby

Spolu s výdaji domácností úzce souvisí jejich potřeby. Potřeba představuje stav, kdy člověk pociťuje určitý nedostatek. Může se jednat o nedostatek objektivní, kdy skutečně strádá ale i subjektivní, kdy se pouze domnívá, že nedostává něčeho, na co má nárok. Mezi nejznámější teorie potřeb lze zařadit Maslowovu a Herzbergerovu teorii (Petrušek, 2020).

Herzbergerova teorie potřeb dělí potřeby do tří základních skupin. Jedná se o potřeby **nezbytné**, které představují základní lidské potřeby fyziologické či k přežití. Tyto potřeby nejsou podmíněné koupěschopností a jsou uspokojovány ze společenských zdrojů. Dále potřeby **zbytné**, které se uspokojují až ve chvíli, kdy jsou uspokojeny potřeby nezbytné. Třetí skupinu tvoří potřeby **luxusní**, jejichž uspokojení ne vždy všichni jedinci mohou dosáhnout (Hes, Šálková, Regnerová, Toth, 2014, s. 18-23).

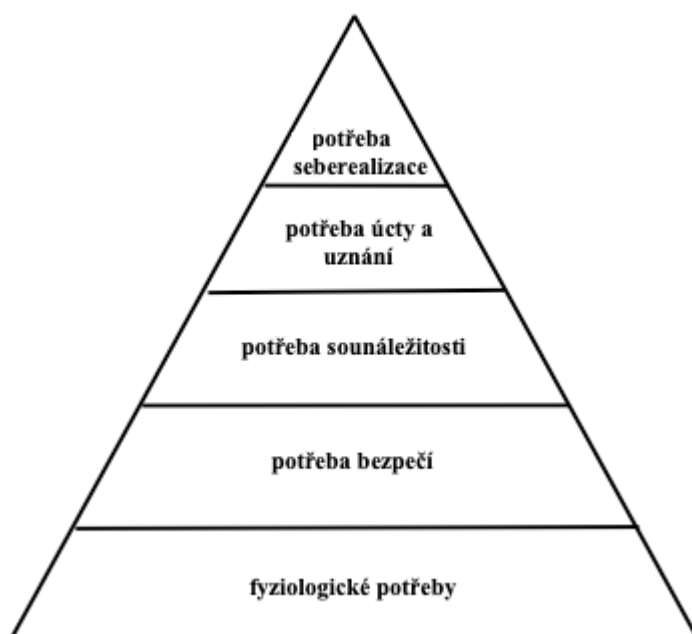
Obrázek 1 - Nezbytné, zbytné a luxusní zboží v závislosti na výdajích

Zdroj: Obchodní nauka; Hes, Šálková, Regnerová, Toth; 2014; vlastní zpracování

Maslowova teorie hovoří o hierarchickém uspořádání potřeb a o celkem pěti kategoriích. Nejdůležitější potřeby, které je nejprve třeba uspokojit, jsou **potřeby fyziologické**. Následují **potřeby jistoty** a ochrany před nebezpečím, dále **potřeby lásky** a patření k určité skupině. Předposlední kategorie obsahuje **potřeby uznání**, postavení ve společnosti a sebevědomí. Jako poslední je uváděna **potřeba seberealizace** (Hes, Šálková, Regnerová, Toth, 2014, s. 18-23).

Obrázek 2 - Maslowova pyramida potřeb

Zdroj: Moodle.czu.cz, 2009; vlastní zpracování

Proces rozhodování o nákupu je dále ovlivňován faktory, kterými jsou věk a vlastní stadium životního věku, rodinný stav a sociální zařazení, zdravotní stav, profese a podobně. Tento proces dělíme do pěti etap. **První etapa** spočívá v poznání problému, ze kterého jedinci vzejde daná potřeba a podněty, jak potřebu uspokojit. Ve **druhé etapě** jedinec strádá informace o způsobu uspokojení své potřeby. Ve **třetí etapě** zjišťuje existenci alternativ. **Čtvrtá etapa** tkví ve výběru nejlepší varianty a v poslední **páté etapě** jedinec po svém rozhodnutí realizuje nákup (Hes, Šálková, Regnerová, Toth, 2014, s. 18-23).

2.5.2 Spotřeba

Spotřeba domácností představuje výdaje za zboží a služby, které uspokojují jejich potřeby. V případě spotřeby domácností se jedná o **spotřebu soukromou**, která spolu se spotřebou veřejnou, jež je tvořena spotřebou vlády, tvoří konečnou (finální) spotřebu. Z Makroekonomického hlediska jsou spotřební výdaje domácností nejvýznamnější složkou agregátních výdajů a dělí se na výdaje autonomní, nezávislé na výši disponibilního důchodu a indukované, závislé na výši disponibilního důchodu. Za **autonomní výdaje** lze považovat peněžní vydání za nezbytné statky. Výdaje za statky zbytné a luxusní lze považovat za **výdaje indukované**. Spotřeba závisí především na výši příjmu, ceně a času. Vzhledem k výši příjmů může růst spotřeba proporcionálně neboli **lineárně**. Pokud se spotřeba zpomaluje, roste podproporciálně čili **degresivně**. V případě že se spotřeba zrychluje, roste nadproporciálně tedy **progresivně**. Moment, kdy se růst spotřeby zastaví je nazýván **bodem saturace**. (Brčák, Sekera, Stará, 2014, s. 35-36) (Macek, Fischer, Potůčková, Šedivá, 2008, s. 103-104).

Spotřebu lze dělit dle několika hledisek. Spotřebu podle účelu dělíme na spotřebu hmotných statků, která je dále členěna na spotřebu potravinářských a nepotravinářských výroků a spotřebu služeb, která se dělí na služby věcné a osobní. Podle nezbytnosti členíme zboží na uspokojující základní neboli nezbytné potřeby, zboží uspokojující standardní neboli relativně nezbytné potřeby a na zboží uspokojující nadstandardní potřeby, což představuje luxusní zboží. Dle životnosti se jedná o zboží krátkodobé a dlouhodobé spotřeby. Spotřeba dle kategorií, kam spadají výdaje domácností se dále člení dle klasifikace CZ-COICOP (Macek, Fischer, Potůčková, Šedivá, 2008, s. 103-104, 110).

Modely dlouhodobé spotřební funkce

Ve **Fisherově modelu mezičasové volby** se člověk rozhoduje mezi přítomnou a budoucí spotřebou. Smyslem tohoto modelu je snaha zachovat si ve stáří stejnou životní úroveň jako v aktivním věku, čehož je možné dosáhnout za předpokladu, že se člověk v aktivním věku uskromní, vzdá se části své spotřeby a spoří si na důchod. V penzi jsou pak úspory využívány pro dorovnání snížených příjmů. **Hypotéza životního cyklu** pojednává o tom, že člověk pracuje s myšlenkou nejen přítomného příjmu, ale i toho očekávaného a předpokládá, že mladý člověk spotřebovává více než vydělává. Proto si musí v mládí peníze půjčovat a v následujících letech splácet dluhy a spořit na stáří, ve kterém se pak nahromaděné bohatství spotřebovává. V **Hypotéze permanentního důchodu** se objevuje důchod permanentní a přechodný. Zatímco přechodný důchod člověk většinou uspoří, při změně důchodu permanentního lze očekávat i změnu spotřeby – výši výdajů za statky a služby (Brčák, Sekera, Stará, 2014, s. 38-40).

2.5.3 Investice

Pokud nastane situace, ve které jedinec či domácnost mají přebytek svých finančních zdrojů, než kolik zrovna potřebují, mohou je investovat. Jedná se o tzv. **odloženou spotřebu**, jejíž princip spočívá odložení současných prostředků za účelem jejich zhodnocení neboli obětování současné spotřeby s cílem vyšší budoucí spotřeby (Ministerstvo financí, 2014).

Investování je forma obchodování a může být velmi rizikové. Není předem známo, jak zhodnocení vložených prostředků dopadne. Pokud je ale vývoj příznivý, obvykle se jedná o nejvýnosnější počin (Ministerstvo financí, 2014) (Pavlík, s.109).

V investování se objevuje tzv. **investiční trojúhelník**, který je tvořen výnosem, rizikem a likviditou. Obvykle platí, že čím vyšší možnost výnosu, tím více rizik a horší likvidita investice (Ministerstvo financí, 2014).

2.5.4 Spoření

Na rozdíl od investování není spoření příliš rizikové, neboť je konečná výše získaných prostředků předem známa. Často se jedná o pravidelné měsíční platby či uschování nepravidelných peněžních příjmů z jednorázových brigád, ročních odměn apod. na svůj bankovní spořicí účet, na kterém jsou vklady úročeny úrokovou sazbou (Finanční vzdělávání, 2021).

2.5.5 CZ-COICOP

Klasifikace individuální spotřeby podle účelu – CZ-COICOP „je závazná pro statistická zjišťování prováděná podle zákona č.89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů, a dále v případech, kde tak stanoví zvláštní právní předpis“ (Český statistický úřad, 2014). Tato klasifikace je vypracována na základě mezinárodního standardu „Classification of Individual Consumption by Purpose – COICOP“. Český statistický úřad ji zavedl s účinností od 1.1.1997. a v roce 1999 došlo k aktualizované verzi. Smyslem této klasifikace je zařazení všech druhů individuální spotřeby jako jsou např. zboží či služby. Tato klasifikace je rovněž součástí soustavy národních účtů a dále se využívá ve statických oblastech, kterými jsou indexy spotřebitelských cen, přehledy rozpočtu domácností a mezinárodní srovnání hrubého domácího produktu a součást jeho výdajů. Díky svému uspořádání klasifikace zobrazuje rozdílnost v důchodové pružnosti mezi chudšími a bohatšími domácnostmi (Český statistický úřad, 2014).

CZ-COICOP rozděluje individuální spotřebu do třech sektorů. Jedná se o domácnosti, neziskové instituce sloužící domácnostem (NISD) a vládní instituce. Rozdělení je následovné:

Oddíly 01-12: Výdaje domácností na individuální spotřebu

Oddíl 13: Výdaje NISD na individuální spotřebu

Oddíl 14: Výdaje vládních institucí na individuální spotřebu (Český statistický úřad, 2014).

Klasifikace CZ-COICOP je třístupňová a skládá ze 14 oddílů, 58 skupin a 157 tříd. Oddíly jsou následující:

- 1. Potraviny a nealkoholické nápoje**
- 2. Alkoholické nápoje, tabák a narkotika**
- 3. Odívání a obuv**
- 4. Bydlení, voda, energie, paliva**
- 5. Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy**
- 6. Zdraví**
- 7. Doprava**
- 8. Pošty a telekomunikace**
- 9. Rekreace a kultura**
- 10. Vzdělání**

11. Stravování a ubytování

12. Ostatní zboží a služby

13. Výdaje neziskových institucí sloužících domácnostem (NISD) na individuální spotřebu

14. Výdaje vládních institucí na individuální spotřebu (Český statistický úřad, 2014).

2.5.6 Statistika rodinných účtů (SRÚ)

Statistika rodinných účtů (SRÚ) je v České republice sledována již od roku 1957 a je podkladem pro sociální a ekonomický výzkum, pro vlastní využití Českého statistického úřadu, ale i pro mezinárodní srovnání. Jedná se o celoroční sledování hospodaření soukromých domácností, kde předmětem zjišťování jsou veškeré peněžní a naturální příjmy a výdaje všech členů vybrané domácnosti ve sledovaném období včetně údajů o složení domácnosti, o domě či bytě a vybavení domácnosti, o domácím hospodářství. Dále jsou sledovány pravidelné platby, jako jsou například náklady na bydlení, výdaje za dopravu, vzdělávání, sport nebo pojištění. Tyto informace jsou získávány pravidelně a průběžně na základě výběrového zjišťování v náhodně vybraných domácnostech (= panel = respondenti = zpravodajské domácnosti). SRÚ je od roku 2017 navázána na výběrové šetření Životní podmínky (SILC). Aby SRÚ mohla uvnitř Evropské unie vycházet ze srovnatelnějších podmínek, dochází v jednotlivých zemích EU v rámci harmonizačního programu k tzv. **harmonizačním krokům**, které koordinuje Eurostat (Macek, Fischer, Potůčková, Šedivá, 2008, s. 109) (Hes, Šálková, Regnerová, Toth, 2014, s. 201-204) (Český statistický úřad, 2021).

Složení **zpravodajské domácnosti** se pružně mění dle aktuálních potřeb, aby bylo možné postihnout aktuální základní vlastnosti domácností (ekonomické aktivity, složení domácností, příjmy apod.). Tyto domácnosti denně zapisují všechny své příjmy a výdaje, které jsou členěny dle určitých kategorií do tzv. „**Deníku zpravodajské domácnosti**“. Kategorie se větví na peněžní příjmy (příjmy z pracovní činnosti a z toho příjmy z hlavní činnosti), sociální příjmy (důchody, dávky nemocenského pojištění, přídavky na děti, podpora v nezaměstnanosti, sociální příplatek, rodičovský příplatek, ostatní dávky státní sociální podpory) a ostatní příjmy. Výdaje jsou členěny podle CZ-COICOP. Toto šetření je základem pro výpočet indexů spotřebitelských cen (Macek, Fischer, Potůčková, Šedivá 2008, s. 109) (Hes, Šálková, Regnerová, Toth, 2014, s. 201-204).

Zpravodajské domácnosti jsou rozděleny na základní a doplňkový soubor. **Základní soubor** je koncipován tak, aby pokrýval rozdílné sociální a příjmové skupiny a různě velké domácnosti. Do **doplňkového souboru** jsou řazeny domácnosti s minimálními příjmy na hranici životního minima (Macek, Fischer, Potůčková, Šedivá, 2008, s. 109) (Hes, Šálková, Regnerová, Toth, 2014, s. 201-204). „*Předpokládaný výběr pro rok 2021 je 3142 domácností pro celou republiku, pro území Prahy je to 331 domácností. Každá domácnost má pevně přidělené období šetření, tím je zajištěno rovnoměrné pokrytí celého roku všemi typy domácností.*“ (Český statistický úřad, 2021). Na základě dohody o provedení práce uzavřené s ČSÚ náleží domácnostem za svou účast v tomto šetření finanční odměna aktuálně ve výši 2 400 Kč, jejíž podmínkou jsou řádně vyplněné a odevzdané oba Deníky (Český statistický úřad, 2021).

2.5.7 Index spotřebitelských cen (ISC)

Index spotřebitelských cen neboli životních nákladů je hlavním produktem Statistiky rodinných účtů a jeho úkolem je měření vývoje cenové hladiny. Základem jsou tzv. **spotřební koše**, které reprezentují soubor vybraných druhů výrobků a služeb a jsou nazývány **cenovými reprezentanty**. Tyto výrobky a služby se podílejí na celkové spotřebě domácností a rovněž na uspokojování jejich potřeb (Hes, Šálková, Regnerová, Toth, 2014, s. 205).

Spotřební koš

Skladba spotřebního koše vychází z klasifikace CZ-COICOP. Soubor cenových reprezentantů je dělen do 12 oddílů, obsahuje cca 700 položek a každoročně probíhá jejich aktualizace. Výběr těchto reprezentantů je prováděn pomocí metody záměrného výběru (Hes, Šálková, Regnerová, Toth, 2014, s. 206).

2.6 EU-SILC

European Union – Statistics on Income and Living Conditions – EU-SILC je výběrové šetření, které bylo započato v roce 2003 na základě dohody, která vznikla mezi Belgií, Dánskem, Řeckem, Irskem, Lucemburskem, Rakouskem a Norskem. S využitím shodné metodiky probíhá tento průzkum nejen ve všech členských státech Evropské unie, ale i na Islandu, ve Švýcarsku, Makedonii, Srbsku a Turecku, což dává možnost porovnat sociální a ekonomické podmínky domácností napříč zeměmi. V České republice je prováděno Českým statistickým úřadem, nazývá se **Životní podmínky** a probíhá již od roku 2005. (Český statistický úřad, 2019b), (Eurostat, 2020).

Cílem tohoto šetření je obdržet vypovídající informace o domácnostech, jako jsou jejich příjmy, kvalita bydlení a vybavení domácnosti, zdravotní podmínky apod. Díky těmto informacím lze sestavit výpočty pro ukazatele peněžní a materiální chudoby, intenzity ekonomické aktivity či úrovně sociálního vyloučení. V neposlední řadě tyto informace slouží jako podklad pro sociální politiky státu, např. nezaměstnanost, sociální péče, daňový systém apod. a dále na základě těchto výsledků lze zhodnotit dopady opatření, která byla přijata (Český statistický úřad, 2019b).

Tento průzkum se provádí pouze v soukromých domácnostech, ze kterých jsou vyřazeny kolektivní domácnosti, mezi které lze zařadit např. nápravná zařízení, domovy důchodců apod. Celé šetření probíhá zcela anonymně a není možné kontaktované domácnosti zpětně identifikovat. Získané údaje se řídí zákonem o státní statistické službě č. 89/1995 Sb. a zákonem č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů. Vzhledem k tomu, že dotazování není pro domácnosti povinné, celková prošetřenost v ČR se pohybuje kolem 80 % (Český statistický úřad, 2019b).

2.6.1 Průběh šetření

V první fázi je zvolena **výběrová jednotka**, kterou představuje byt. Tyto byty se vybírají na základě dvoustupňového náhodného výběru, který zahrnuje všechny kraje v České republice. Nejprve jsou z Registru sčítacích obvodů náhodně zvoleny sčítací obvody, z nichž se následně vybere 10 bytů. **Jednotku zjišťování** představuje hospodařící domácnost. Toto šetření se v domácnostech provádí po dobu čtyř let. Každý rok je obměněna zhruba čtvrtina domácností domácnostmi novými (Český statistický úřad, 2019b).

Zjišťování údajů probíhá v několika formách. V případě **osobního rozhovoru** jsou údaje zaznamenávány do dotazníků. Pro získávání dat v terénu je využíváno **papírových a elektronických dotazníků** (Český statistický úřad, 2019b).

Dotazování se skládá ze tří stálých částí. První část obsahuje údaje **za byt**, což představuje seznam bydlících osob v bytě a informace o těchto osobách, jako jsou věk, pohlaví, rodinný stav, vzdělání apod. Ve druhé části, **za hospodařící domácnost**, jsou získávána data ohledně úrovně bydlení a souvisejících nákladech, vybavenosti domácnosti, finanční situaci domácnosti, zajištění péče o děti do 12 let apod. V poslední části, **za osobu starší 16 let**, jsou sledovány příjmy z pracovní činnosti a také zdravotní stav dotazovaného. Kromě těchto stálých částí se rovněž v šetření objevuje jeden **proměnlivý modul**, který se každý rok liší v závislosti na oblasti, na kterou je aktuálně šetření zaměřeno. Např. v roce 2017 se jednalo o Zdraví a zdraví dětí; zadluženost domácností, v roce 2018 bylo cíleno na Well-being (Životní pohoda) a v roce 2019 se tento modul zabýval Mezigenerační přenos chudoby a znevýhodnění (Český statistický úřad, 2019b).

2.7 Evropská unie

Evropská unie je hospodářskou a politickou unií založená na zásadách právního státu. V současné době je tvořena 27 evropskými zeměmi. Po 2. světové válce bylo snahou zabránit dalším konfliktům, zajistit mír a zároveň bylo nutné řešit současnou situaci. To vedlo k první myšlence jednotné Evropy, díky čemuž došlo v roce 1958 k založení Evropského hospodářského společenství mezi Belgií, Německem, Francií, Itálií, Lucemburskem a Nizozemskem. Následně se připojilo dalších 22 zemí. V roce 2020 vystoupilo z Evropské unie Spojené království. Důležité smlouvy, které formulovaly a nadále formulují fungování EU jsou Smlouva o Evropské Unii, Smlouva o fungování unie a poslední pozměňující Lisabonská smlouva. Těmito smlouvami se řídí všechny státy EU (Evropská unie, 2020, s. 7-10).

Mezi důležité orgány patří Evropský parlament, Evropská rada, Rada EU, Evropská komise. Evropská rada má politický charakter, dává Unii podněty pro rozvoj a jeho politické směry a řeší citlivé otázky. Stálým předsedou je v současné době Charles Michel. Evropská komise hájí zájmy EU jako celku a má legislativní, výkonné a kontrolní pravomoci. Předsedkyní EK je aktuálně Ursula von der Leyen. Ministři v Radě Evropské unie hájí zájmy svých zemí. Tento orgán má většinu rozhodovacích pravomocí. Evropský parlament je volen v přímých volbách občany států a jeho význam v čase roste. Současným předsedou je David Sassoli (Evropská unie, 2020, s. 7-10).

Pro členské státy je důležitá existence jednotného trhu, díky kterému je zajištěn volný pohyb zboží, služeb, kapitálu a osob. V 19 zemích je v současné době zavedena společná měna Euro, kterou využívá na 340 mil. obyvatel. Zrušení hraničních kontrol umožňuje svobodné cestování. Všichni občané mají stejná práva a je zachována rovnost mezi muži a ženami. V roce 2012 získala Evropská unie Nobelovu cenu za mír (Evropská unie, 2020, s. 7-10).

Evropská unie se zabývá problematikami z 35 oblastí. Jedná se o Veřejné zdraví, Opatření v oblasti klimatu, Hospodářství, finance a euro, Migrace a azyl, Hranice a bezpečnost, Podnikání a průmysl, Jednotný trh, Digitální ekonomika a společnost, Zaměstnanost a sociální věci, Vzdělávání a odborná příprava, Výzkum a inovace, Regionální politika, Doprava, Zemědělství a rozvoj venkova, Námořní záležitosti a rybolov, Životní prostředí, Energetika, Zahraniční věci a bezpečnostní politika, Rozšíření EU, Evropská politika a sousedství, Obchod, Mezinárodní spolupráce a rozvoj, Humanitární pomoc a

civilní obrana, Spravedlnost a základní práva, Bezpečnost potravin, Spotřebitelé, Bankovní a finanční služby, Hospodářská soutěž, Daně, Cla, Kultura a média, Mládež, Sport, Rozpočet a Předcházení podvodům. (Evropská unie, 2020, s. 13-48).

Po zahájení spolupráce prvních členských států v roce 1958, kterými byly Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Německo a Nizozemsko dále přistoupily v roce 1973 Dánsko, Irsko a Spojené království (které vystoupilo z EU v roce 2020), následovalo Řecko v roce 1981, Portugalsko a Španělsko v roce 1986, Finsko, Rakousko a Švédsko v roce 1995, Česko, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko a Slovinsko v roce 2004, Bulharsko s Rumunskem v roce 2007 a nakonec Chorvatsko v roce 2013 (Evropská unie, 2021).

2.7.1 Evropský srovnávací program

Evropský srovnávací program je projektem Eurostatu a slouží k analýze relativní cenové úrovně a reálných objemů HDP v jednotlivých zemích, což umožňuje získat srovnatelný pohled na HDP a složkách výdajů na jeho užití. Vzhledem k tomu, že jsou v zemích různé měny a různé cenové hladiny, nelze pro srovnání využít směnné kurzy. Proto je nutné využít přepočtové koeficienty, například **Parity kupní síly (PPP – Purchasing Power Parity)** národních měn. PPP představují poměr cen v národních měnách za stejné výrobky a služby v různých zemích (Český statistický úřad, 2019a).

Základní jednotkou PPP je uměle vytvořená měnová jednotka, která se nazývá **standard kupní síly (PPS – Purchasing Power Standard)** a udává, kolik měnových jednotek (PPS) je nutné vynaložit za určité množství zboží a služeb v jednotlivých zemích. Na propočtu PPP se podílejí národní statistické úřady společně s Eurostatem, který provádí i konečný propočet a své výsledky publikuje (Český statistický úřad, 2019a).

Porovnání cenových hladin jednotlivých zemí vzhledem k průměru EU je realizováno pomocí **Indexů cenové hladiny (PLI)**. Počítají se pomocí poměru parit kupní síly k průměrným směnným kurzům konkrétní národní měny za daný rok. Průměr EU je váženým průměrem národních indexů cenové hladiny vážených výdaji a upravenými o rozdíly cenových hladin. Pokud je PLI vyšší než 100, je země ve srovnání s průměrem EU relativně dražší a naopak (Český statistický úřad, 2019a).

3 Vlastní zpracování

Vlastní zpracování této diplomové práce je zacíleno na detailní popis a vyhodnocení ukazatelů týkajících se domácností v České republice a jejich příjmů a výdajů ve srovnání s Evropskou Unií v letech 2005-2019 včetně predikce pro nadcházející období i vybraných ukazatelů.

Pro lepší orientování se v této problematice, byla první část vlastní práce věnována tematice domácností jako takových, jak z pohledu ČR, tak EU. Ve druhé části se práce zaměřuje na popis dynamiky a zhodnocení čistých příjmů a také průměrných a minimálních mezd. Poslední část vlastní práce zabývající se výdaji domácností je zaměřena na výdaje na spotřebu, neboť tvoří majoritní část celkových výdajů.

Během sledovaných let došlo ke změně v počtu členů Evropské unie. Jedná se o přistoupení Bulharska a Rumunska v roce 2007 a Chorvatska v roce 2013. Eurostat ovšem řadu údajů o kandidátských zemích shromažďuje již před jejich oficiálním vstupem. Z tohoto důvodu byla data zmíněných zemí ve většině případech známa ještě před uvedenými roky 2007 či 2013 a bylo tedy možné je využít pro vlastní propočty. Vzhledem k této situaci jsou pro popis časových řad v Evropské unii využita data za EU27 v letech 2005-2012 a EU28 v letech 2013-2019, pokud není ve výjimečných případech vzhledem k metodice Eurostatu uvedeno jinak.

Data využitá pro výpočty a popis těchto ukazatelů jsou získávána především z Českého statistického úřadu pro zhodnocení situace v České republice a z Eurostatu pro vyhodnocení stavu v Evropské unii.

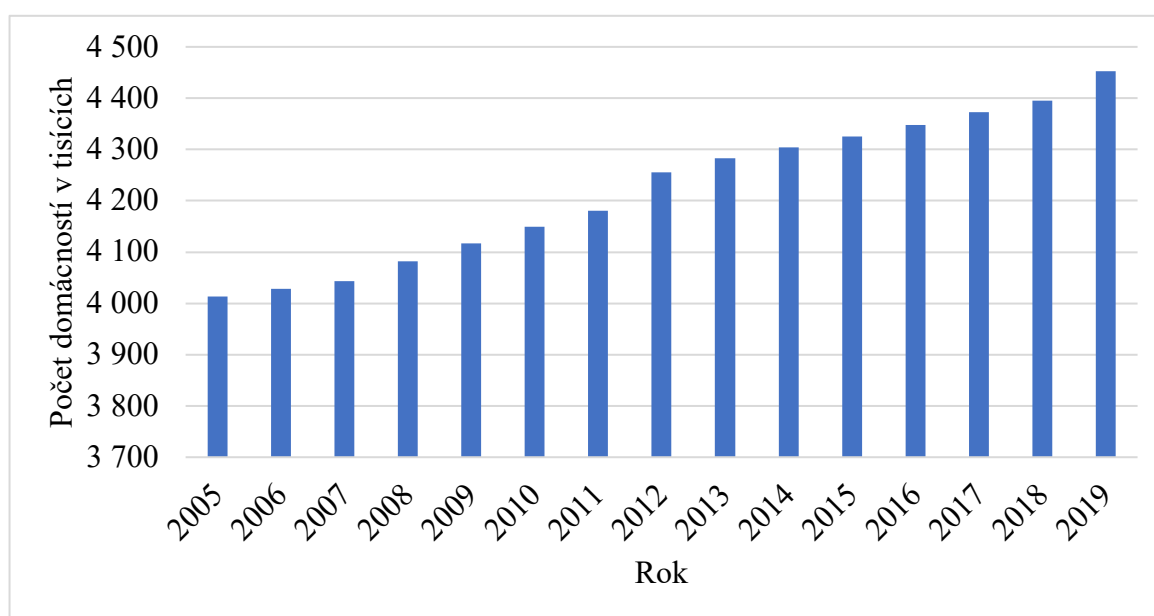
3.1 Domácnosti

Pro lepší pochopení problematiky příjmů a výdajů domácností je níže popsán vývoj domácností v České republice a Evropské unii v letech 2005-2019 včetně vzájemného srovnání.

3.1.1 Domácnosti v České republice

Ve sledovaném období 2005-2019 je tendence v počtu domácností v České republice rostoucí, což je znázorněno na grafu 4.1. Během tohoto období došlo k nárůstu počtu domácností o 10,97 %. V posledním roce sledování bylo v ČR zaznamenáno 4 452 970 domácností.

Graf 3.1 Vývoj počtu domácností v ČR v tisících

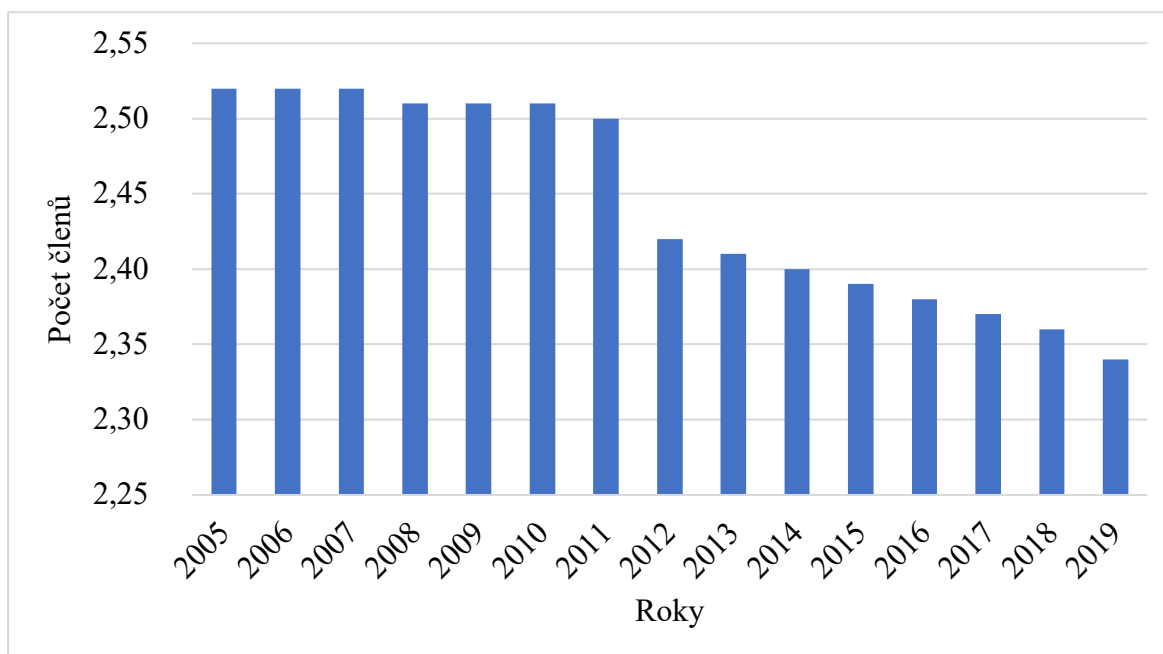

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

K největšímu nárůstu došlo v roce 2012, kdy se celkový počet domácností zvýšil o 74 247 domácností, tedy 1,78 %. Naopak k nejmenšímu nárůstu došlo v roce 2006 o 14 975 domácností představujících 0,37 %. Viz příloha č.1.

Dále se vlastní práce zabývá průměrným počtem členů v domácnosti, který je vyjádřen na grafu 4.2. Ve sledovaném období byla zaznamenána klesající tendence v průměrném počtu členů na domácnost z 2,52 na 2,34 členů, což je meziroční pokles o 7,14 %.

Graf 3.2 Průměrný počet členů domácnosti

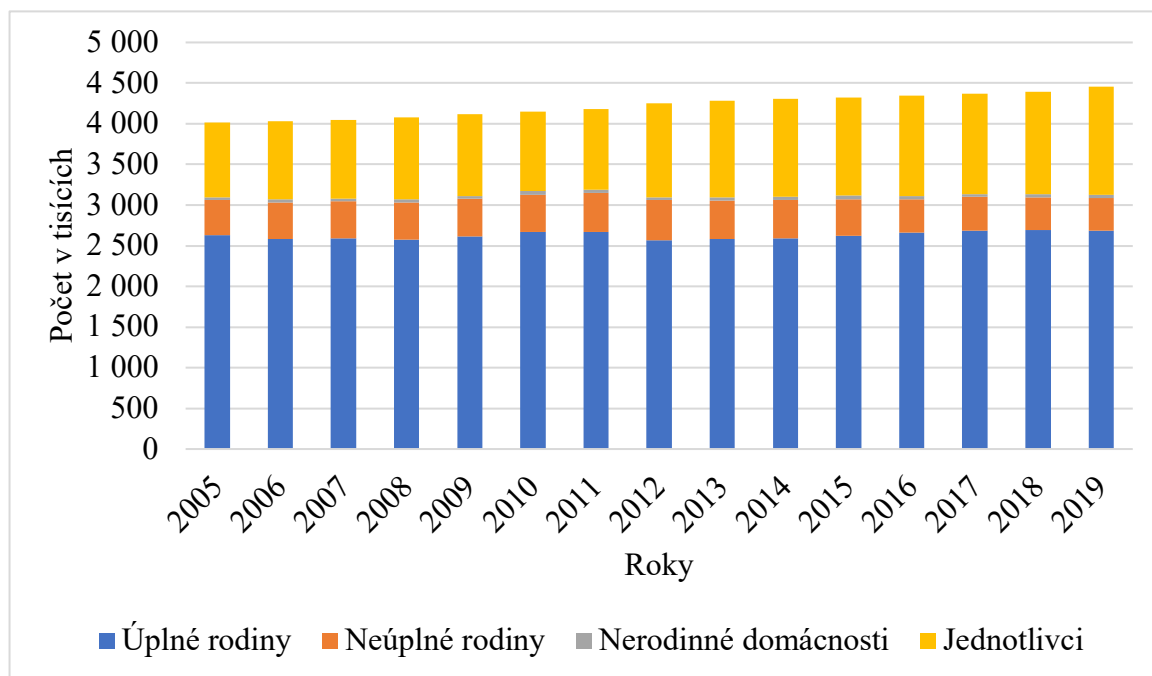
Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

K největšímu poklesu o 3,2 % došlo mezi lety 2011 a 2012 z 2,50 na 2,42 členů na domácnost. Tento pokles je zapříčiněn zejména nárůstem domácností jednotlivců v roce 2012. Viz příloha č.3.

Domácnosti dle typu

Mezi lety 2005-2019 došlo u domácností, které jsou děleny dle typu, k největšímu nárůstu domácností zastoupených jednotlivci. Celkový vývoj je uveden v grafu č. 4.3.

Graf 3.3 Počet domácnosti dle typu

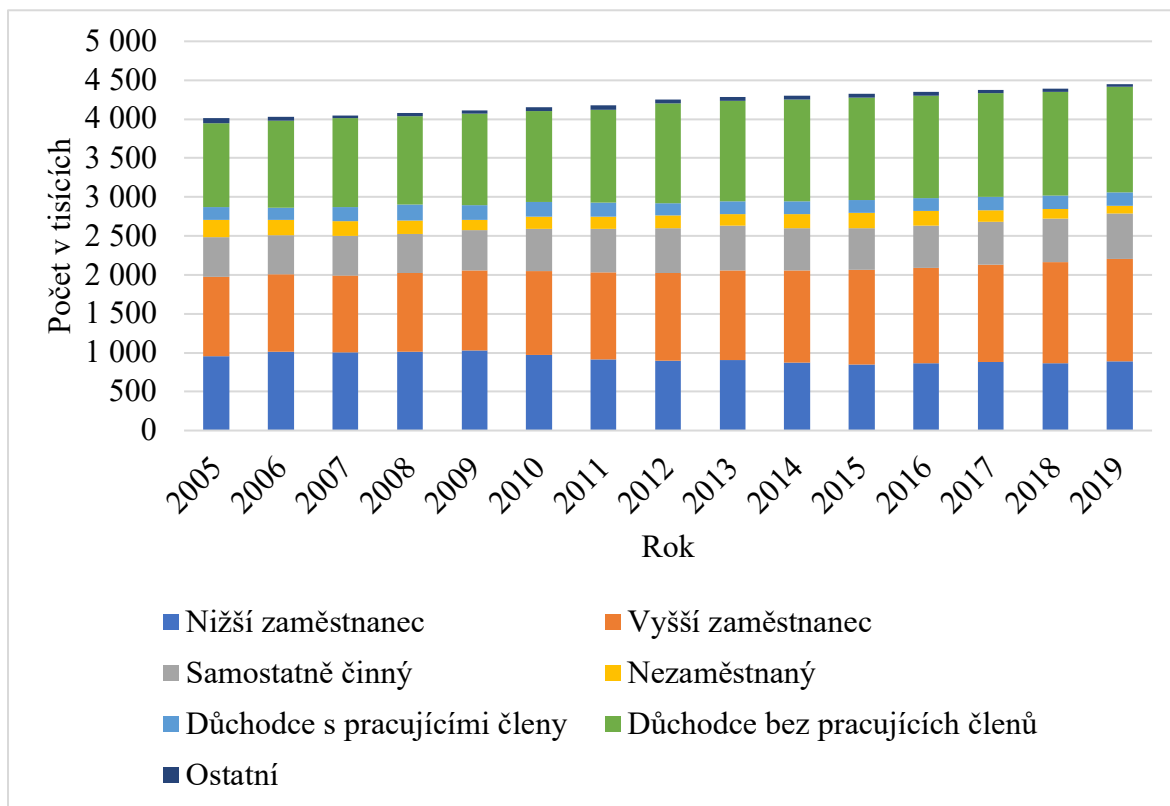
Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

V roce 2005 byl počet jednotlivců 914 894, zatímco v roce 2019 počet dosáhl čísla 1 326 985. Jedná se o zvýšení o 412 091 jednotlivců, představující navýšení o 45 %. Meziročně rovněž vzrostl počet úplných rodin o 52 813 domácností. U ostatních kategorií došlo během sledovaných let k poklesu. Domácnosti zastoupené neúplnými rodinami klesly o 24 138 domácností. U nerodinných domácností se počet snížil o 490 domácností.

Domácnosti dle osoby stojící v jejím čele

Práce se rovněž zabývá meziročními rozdíly v domácnostech dělených dle osoby stojící v jejím čele viz graf 4.4.

Graf 3.4 Počet domácnosti dle osoby stojící v jejím čele

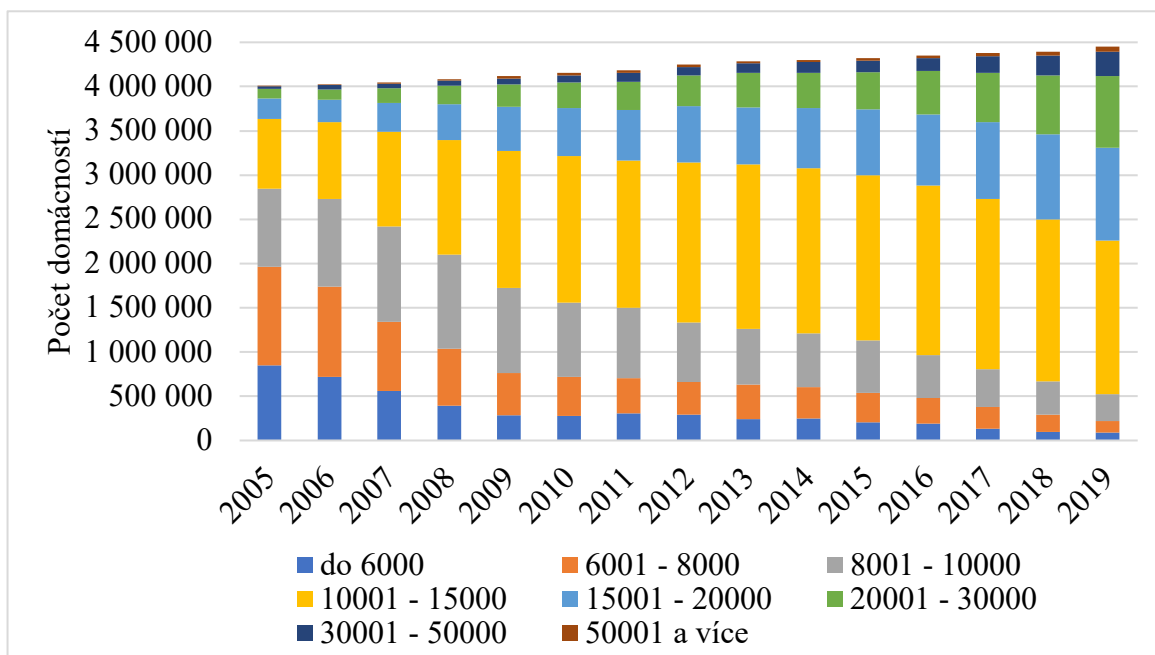
Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Během sledovaných let nejvíce vzrostl počet domácností, v jejichž čele stojí vyšší zaměstnanec a to o 298 855 domácností. O 277 860 domácností vzrostl počet domácností, v jejichž čele stojí důchodci bez pracujících členů. K nárůstu rovněž došlo u domácností se samostatně činnou osobou a důchodcem s pracujícími členy. U zbývajících kategorií došlo k poklesu, zejména u nezaměstnaných, jejichž počet klesl o 114 264 domácností.

Domácnosti dle čistého měsíčního příjmu

Vývoj domácností dle čistého měsíčního příjmu je znázorněn na grafu 4.5.

Graf 3.5 Rozdělení domácností dle čistého měsíčního příjmu

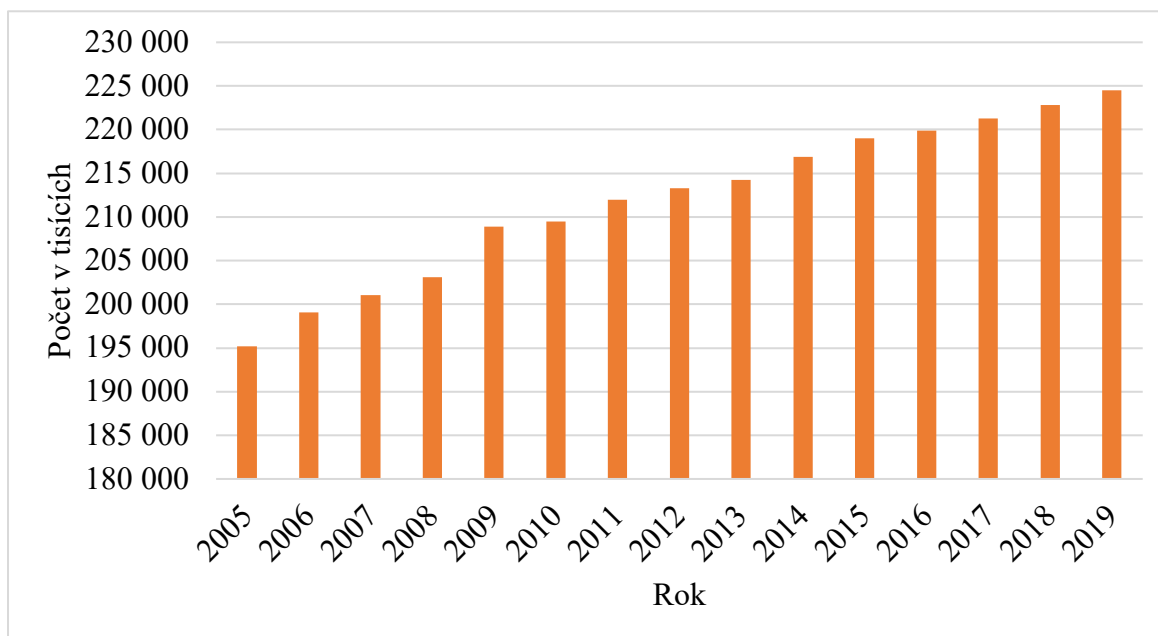
Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

V období od roku 2005 do 2019 je patrná tendence růstu těch kategorií, které představují vyšší čisté peněžité příjmy, což ukazuje na celkový růst příjmů domácností. Na počátku sledování dominovala skupina domácností, jejíž členové dosahovali čistého příjmu v rozmezí 6 000 – 8 000 Kč a to z 27,81 %, což při přepočtu na počet domácností představuje 1 115 850 domácností z celkových 4 012 695. Tato kategorie během sledovaných let klesla o celých 88 % na pouhých 3% představující 133 589 domácností. Během sledovaného období procentuálně nejvíce vzrostla kategorie 30 000 – 50 000 Kč o 841 % z původního počtu 29 341 domácností na 246 743 domácností. V roce 2019 představovalo nejpočetnější skupinu rozmezí 10 001 – 15 000 Kč se zastoupením 39 %, což je 1 736 658 domácností z celkových 4 452 970.

3.1.2 Domácnosti v Evropské Unii

Na základě získaných dat z Eurostatu ohledně domácností v Evropské unii mezi lety 2009 až 2019, lze trend v celkovém počtu domácností považovat za rostoucí a je znázorněn na grafu 4.6.

Graf 3.6 Počet domácností v EU

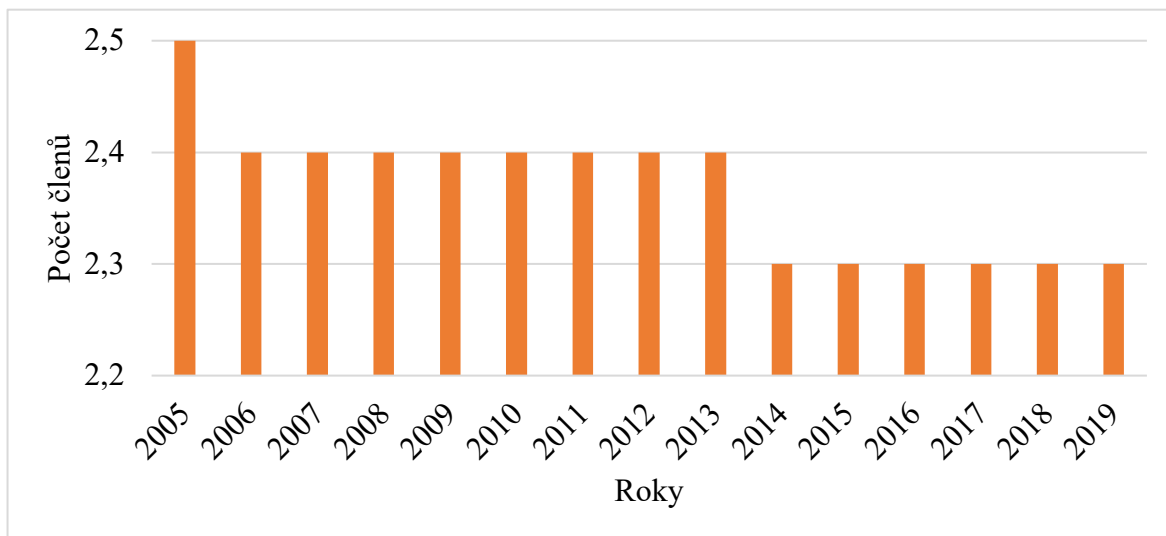
Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Meziročně vzrostl průměrný počet domácností v EU z 181 961 100 domácností v roce 2009 na 195 021 100 domácností v roce 2019. Jedná se o zvýšení o 29 292 900 představujících 15,01 %. Vstupní hodnoty jsou uvedeny v příloze č. 2.

K největšímu nárůstu došlo v roce 2009, kdy do hodnot časové řady vstoupila data za Švédsko. Ačkoliv tato země přistoupila do EU již v roce 1995, tyto hodnoty jsou uváděny až od roku 2009. Obdobně se má situace ohledně Irska. Rovněž tato data jsou v tomto případě uváděna až od roku 2006, ačkoliv přistoupilo do EU v roce 1973.

Průměrný počet členů na domácnost v Evropské unii lze sledovat na grafu 4.7.

Graf 3.7 Průměrný počet členů v domácnosti

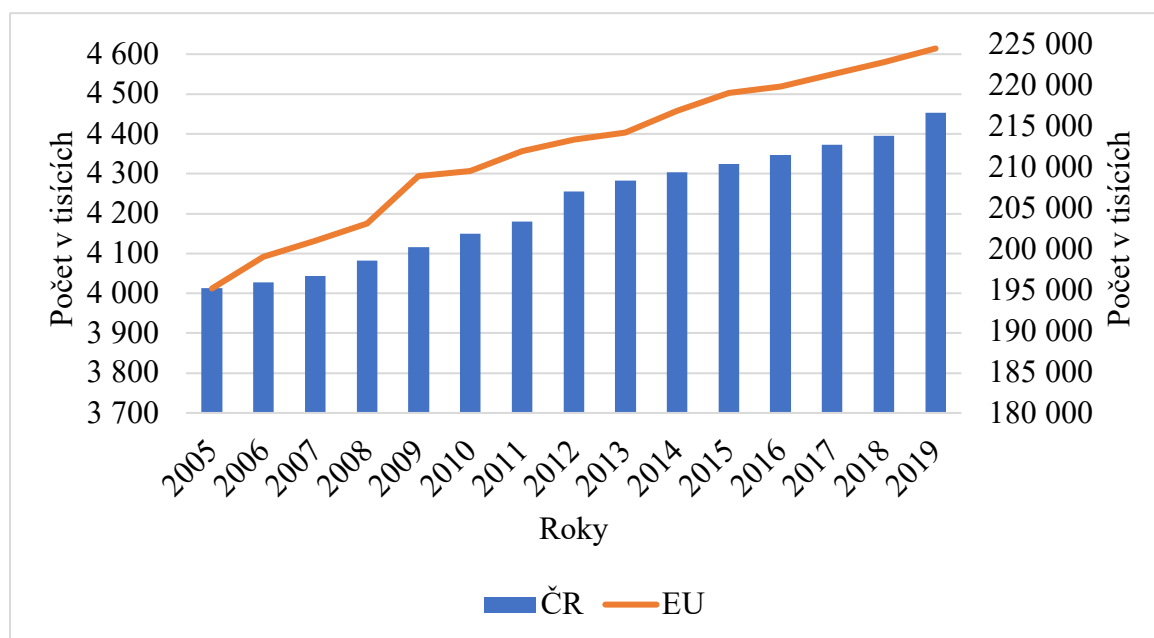
Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Celkový rozdíl mezi sledovanými roky 2005-2019 je v průměru o 0,2 členů na domácnost méně. Jedná se o snížení o 8 %. K poklesům došlo v roce 2006 z 2,5 na 2,4 členů a v roce 2014 z 2,4 členů na 2,3 členů na domácnost. Viz příloha č. 3.

3.1.3 Srovnání domácností v ČR a EU

Při porovnání získaných hodnot České republiky oproti hodnotám Evropské unie je v obou případech viditelný rostoucí trend, který je ovšem pro celkovou EU mírně rychlejší, což dokazuje i strmější křivka grafu 4.8, která EU zobrazuje. Zatímco v ČR se počet domácností zvýšil meziročně o 10,97 %, v Evropské unii jako celku se jednalo o nárůst o 15,01 %. Počet domácností tedy roste v EU o 4,04 % rychleji nežli v České republice.

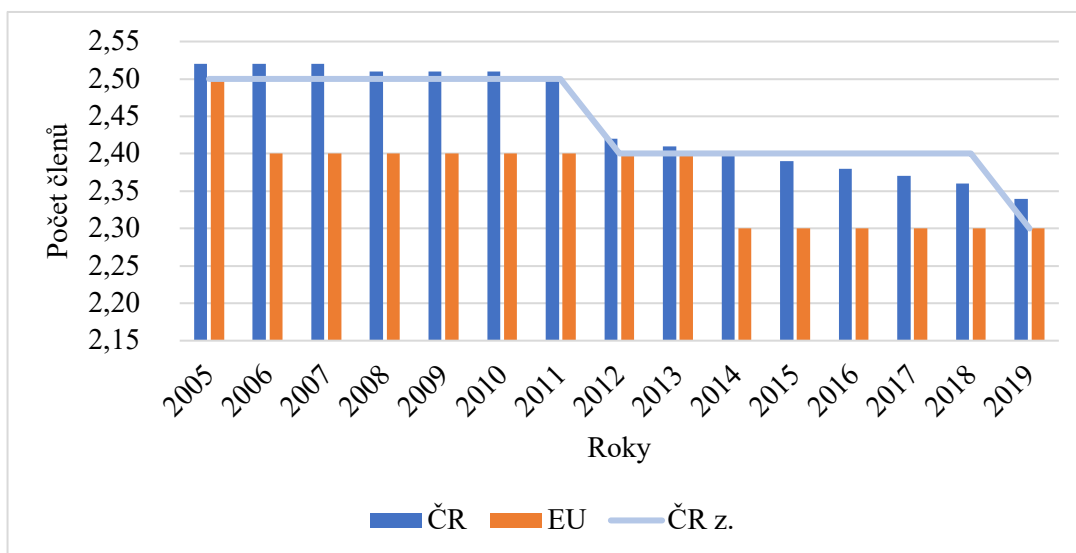
Graf 3.8 Porovnání počtu domácností v ČR a EU

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Ačkoliv po celé sledované období byl průměrný počet členů v domácnostech v ČR mírně nad průměrem EU, klesající trend celkové Evropské unie se projevoval i v České republice. Zatímco Český statistický úřad poskytuje přesnější data zaokrouhlená na dvě desetinná místa, Eurostat zpracovává hodnoty pouze na jedno desetinné místo. Z tohoto důvodu byla data za ČR zaokrouhlena. Přestože ve sledovaném období docházelo v jednotlivých letech mezi ČR a EU k mírným rozdílům, pokud jsou brána v úvahu zaokrouhlená data, pak pro obě sledované oblasti představoval počáteční rok 2005 v průměru 2,5 členů na domácnost a konečný rok 2019 v průměru 2,3 členů na domácnost. V obou případech se jedná o meziroční pokles o 0,2 členů na domácnost. Graf 4.9 zobrazuje srovnání ČR a EU.

Graf 3.9 Porovnání průměrného počtu členů v domácnostech ČR a EU

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

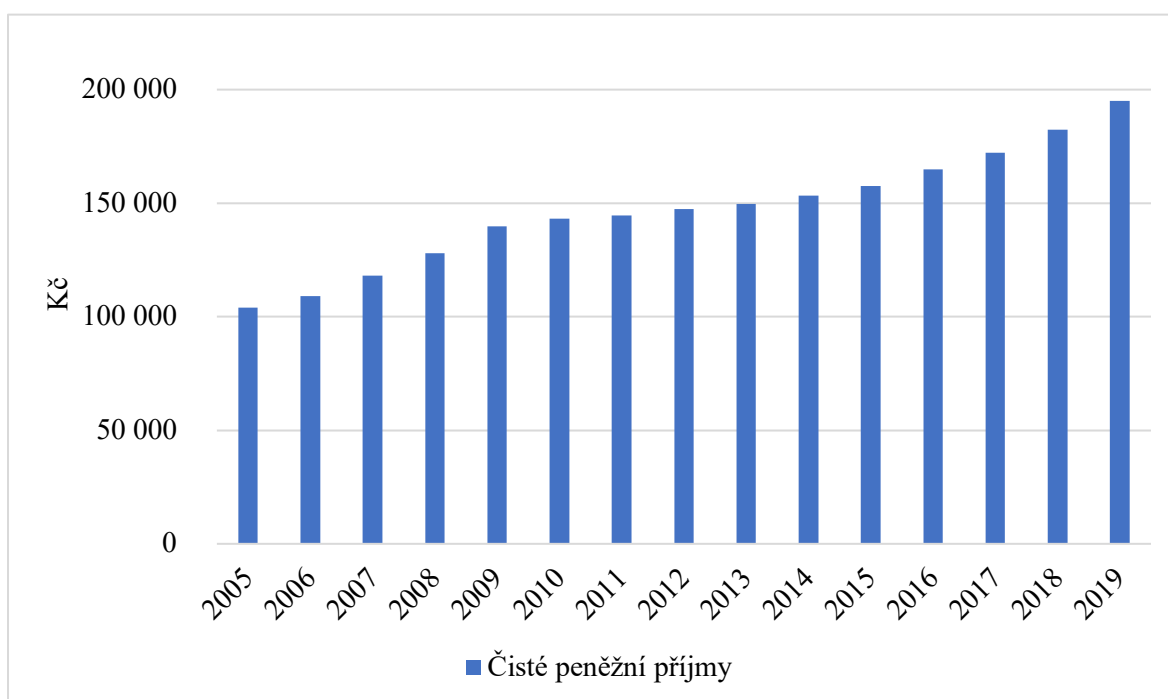
3.2 Analýza příjmů domácností

Analýza příjmů domácností se zabývá problematikou čistých příjmů a průměrných a minimálních mezd v České republice v letech 2005-2019 v porovnání se situací domácností v Evropské unii, včetně predikce pro nadcházející období, tedy roky 2020, 2021 a 2022.

3.2.1 Čisté příjmy domácností v České republice

Jak lze vidět na grafu č. 4.10, mezi sledovanými roky 2005-2019 vzrostly roční čisté příjmy domácností v ČR ze 103 991 Kč na 195 071 Kč na jednotlivce, což je navýšení o 87,59 %.

Graf 3.10 Roční čistý příjem na jednotlivce u českých domácností

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

K největšímu nárůstu došlo v roce 2009, kdy se čisté roční příjmy jednotlivců zvýšily o 11 777 Kč, tedy 9,20 %. K nejmenšímu nárůstu během sledovaného období došlo v roce 2011 a to pouze o 1 479 Kč, což je 1,03 %. Viz přílohy 4-5.

Na základě výpočtu indexu determinace I^2 , který dosáhl hodnoty 95,88 % a MAPE ve výši 2,98 %, byla zvolena lineární trendová funkce, která vypadá následovně:

$$y' = 102\,265 + 5\,626,1t$$

Výsledná funkce byla použita k odhadu hodnot pro následující tři období s 95 % pravděpodobností. Predikované hodnoty jsou následující:

Tabulka 3.1 Předpověď čistých příjmů v ČR v Kč

Rok	Bodový odhad	Intervalový odhad ($\alpha = 0,05$)
2020	192 282,00	(185 931,30;198 633,40)
2021	197 908,40	(190 934,90;204 882,00)
2022	203 534,50	(195 925,20;211 143,80)

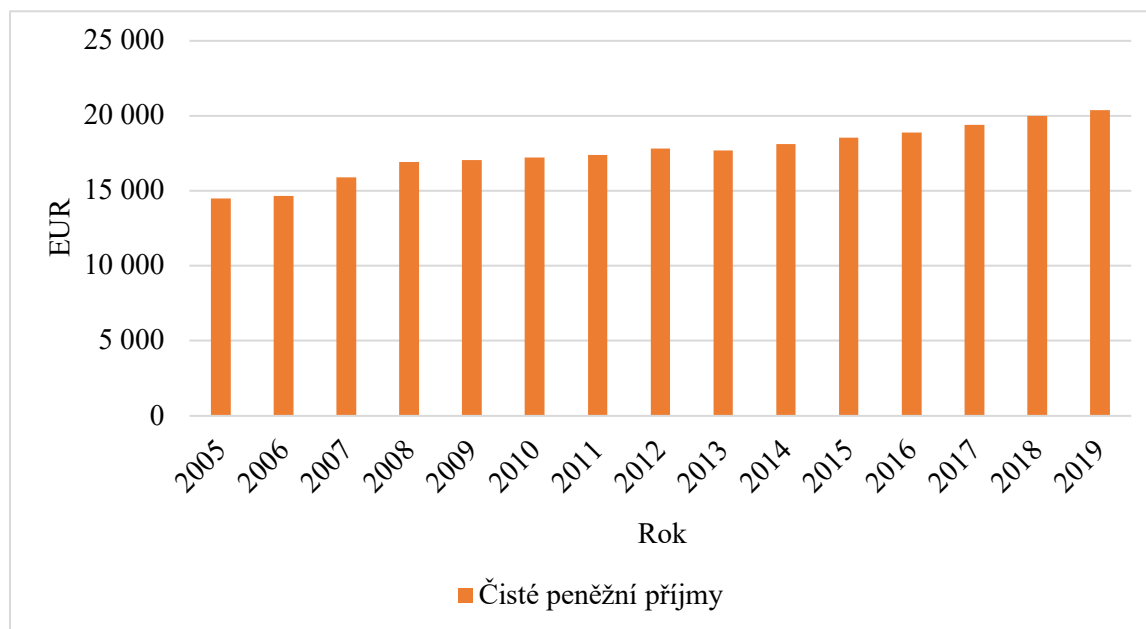
Zdroj: Vlastní výpočty v programu STATISTICA 12

Vhodnost a kvalita predikce byla ověřena pomocí Theilova koeficientu nesouladu, který dosáhl hodnoty 3,3725 %, a proto lze relativní chybu predikce považovat za malou.

3.2.2 Čisté příjmy domácností v Evropské unii

U domácností Evropské unie viz graf 4.11 došlo mezi sledovanými roky 2005-2019 k nárůstu čistých ročních příjmů na jednotlivce o 5 853 EUR, což představuje 40,35 %. V roce 2019 tak tyto příjmy dosahovaly 20 360 EUR za rok.

Graf 3.11 Roční čistý příjem na jednotlivce u domácností EU

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

K největšímu nárůstu došlo v roce 2007, kdy se čisté roční příjmy zvýšily o 1 208 EUR, což se jedná o nárůst ve výši 8,23 %. Nejpomaleji čisté roční příjmy rostly v roce 2013, kdy dokonce došlo ke snížení příjmů o 117 EUR oproti předešlému roku. Jednalo se o pokles o 0,66 %. Viz přílohy 6-7.

Na základě výpočtu indexu determinace I^2 , který dosáhl hodnoty 95,14 % a MAPE ve výši 1,78 %, byla zvolena kvadratická trendová funkce, která vypadá následovně:

$$y' = 14\,326,58 + 485,57 t - 7,02 t^2$$

Výsledná funkce byla použita k odhadu hodnot pro následující tři období s 95 % pravděpodobností. Predikované hodnoty jsou následující:

Tabulka 3.2 Předpověď čistých příjmů v EU v EUR

Rok	Bodový odhad	Intervalový odhad ($\alpha = 0,05$)
2020	20 298,98	(19 506,22; 21 091,74)
2021	20 552,94	(19 539,34; 21 566,85)
2022	20 792,87	(19 525,64; 22 060,11)

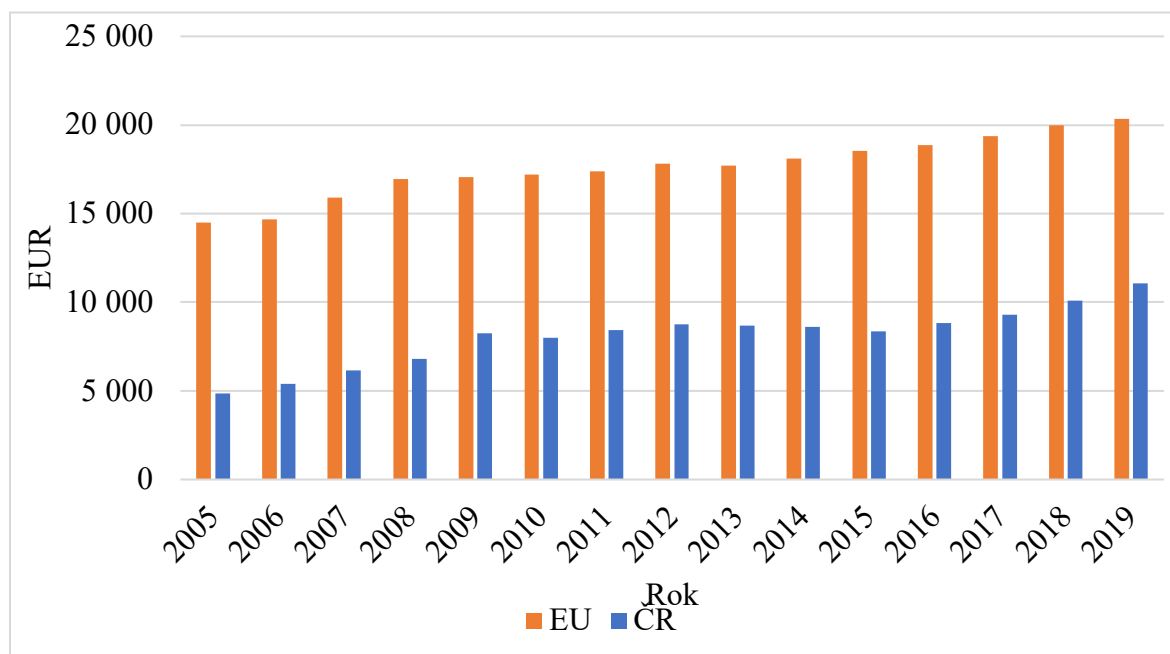
Zdroj: Vlastní výpočty v programu STATISTICA 12

Vhodnost a kvalita predikce byla ověřena pomocí Theilova koeficientu nesouladu, který dosáhl hodnoty 2,0632 %, a proto lze relativní chybu predikce považovat za malou.

3.2.3 Srovnání čistých příjmů v ČR a EU

Na sledované časové řadě v grafu 4.12, zobrazující roky 2005 až 2019, lze sledovat meziroční poklesl poměrného rozdílu mezi čistými příjmy na jednotlivce u domácností v České republice v porovnání s čistými příjmy na jednotlivce u domácností v Evropské unii. Tento pokles tvoří 21,01 % ve prospěch České republiky.

Graf 3.12 Srovnání ročních čistých příjmů domácností v ČR a EU

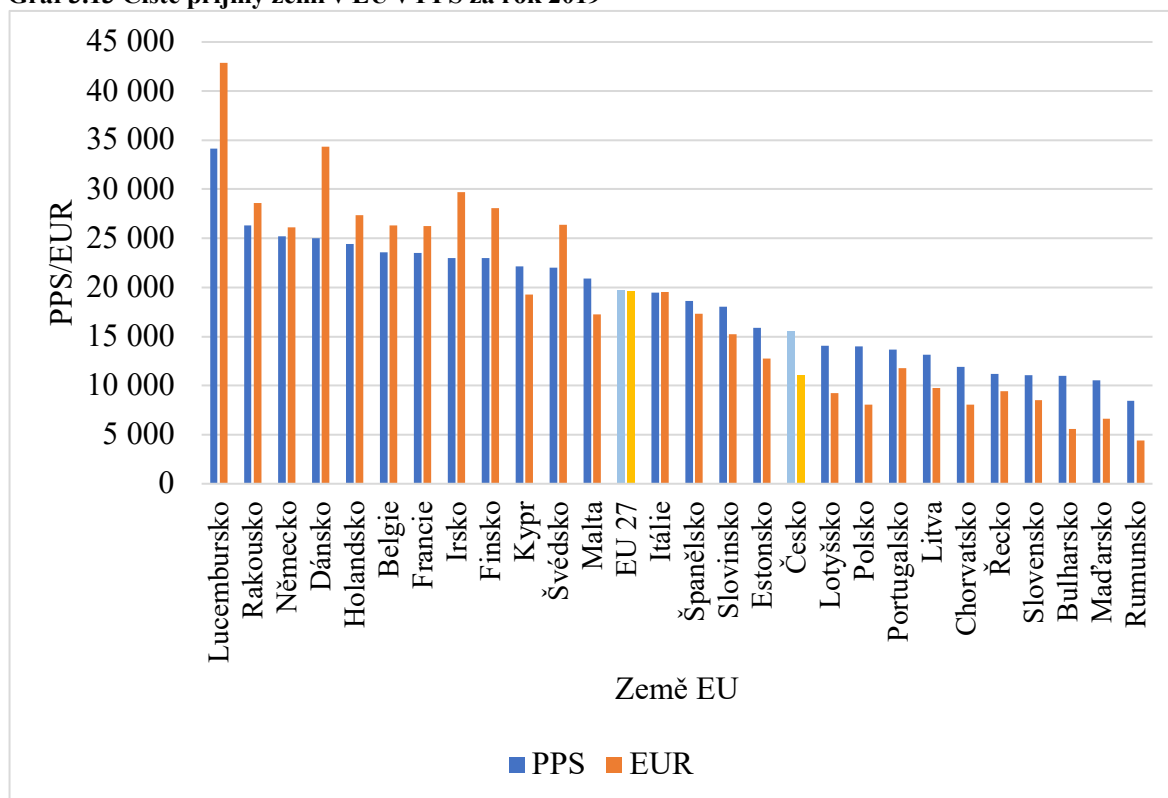

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

V roce 2005 tvořily v České republice čisté roční příjmy 4 838 EUR na jednotlivce, zatímco průměr v EU byl 14 507 EUR. Tento příjem v ČR tvořil pouhých 33,49 % oproti průměru EU. V roce 2019 čisté roční příjmy v ČR představovaly 11 068 EUR a v Evropské unii 20 360 EUR. Čisté příjmy domácností v ČR v tomto roce dosahovaly 54,36 % oproti průměru EU. Na základě těchto údajů lze konstatovat, že čisté příjmy v České republice rostou rychleji, než je průměr EU.

Pro lepší srovnatelnost jsou v grafu 4.13 uvedeny čisté roční příjmy domácností v EU pro rok 2019 v přepočtu na Standard kupní síly (PPS).

Graf 3.13 Čisté příjmy zemí v EU v PPS za rok 2019

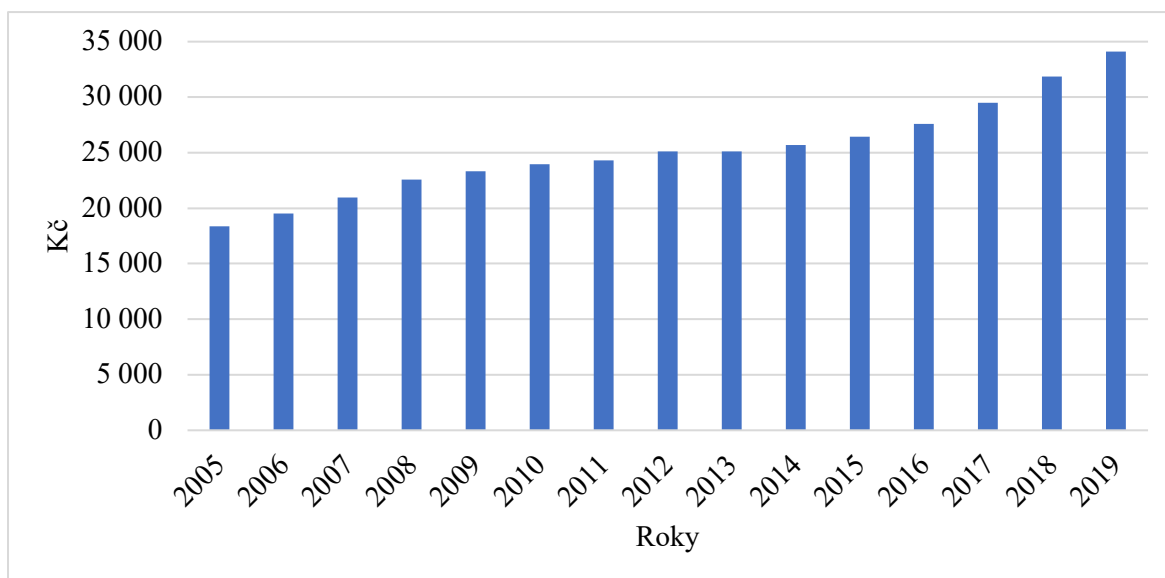
Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Při přepočtu čistých ročních příjmů jednotlivých zemí v EU na standard kupní síly, je Česká republika pod průměrem EU 27 (v tomto případě pro rok 2019 nebyly v Eurostatu dostupné údaje pro Spojené království), který je 19 730 PPS. Česká republika dosahuje pouze hodnoty 15 541 PPS. Nejlépe se daří Lucembursku, které disponuje 34 127 PPS, a naopak nejhůře je na tom Rumunsko s 8 423 PPS. Viz příloha č.8.

3.2.4 Průměrná mzda v České republice

V předemném období 2005-2019 viz graf 4.14, průměrná hrubá mzda v České republice meziročně vzrostla z 18 344 Kč na 34 125 Kč, což je navýšení o 86,02 %.

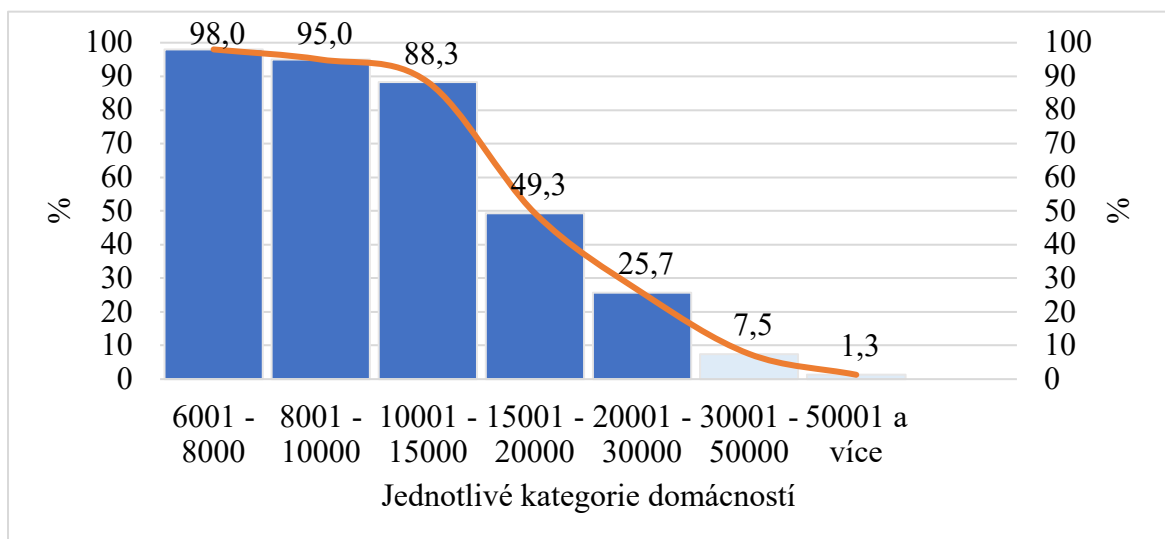
Graf 3.14 Vývoj průměrné mzdy v ČR

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

K největšímu nárůstu došlo v roce 2018 o 2 381 Kč, což představuje 8,07 %. V letech 2009-2011, 2013 a 2019 došlo ke zpomalení růstu. K nejmenšímu rozdílu došlo v roce 2013, kdy se průměrná mzda zvýšila pouze o 27 Kč a tedy 0,11 %. Viz příloha č.9.

Graf 3.15 Domácnosti dle příjmových skupin dosahujících průměrné mzdy 2019

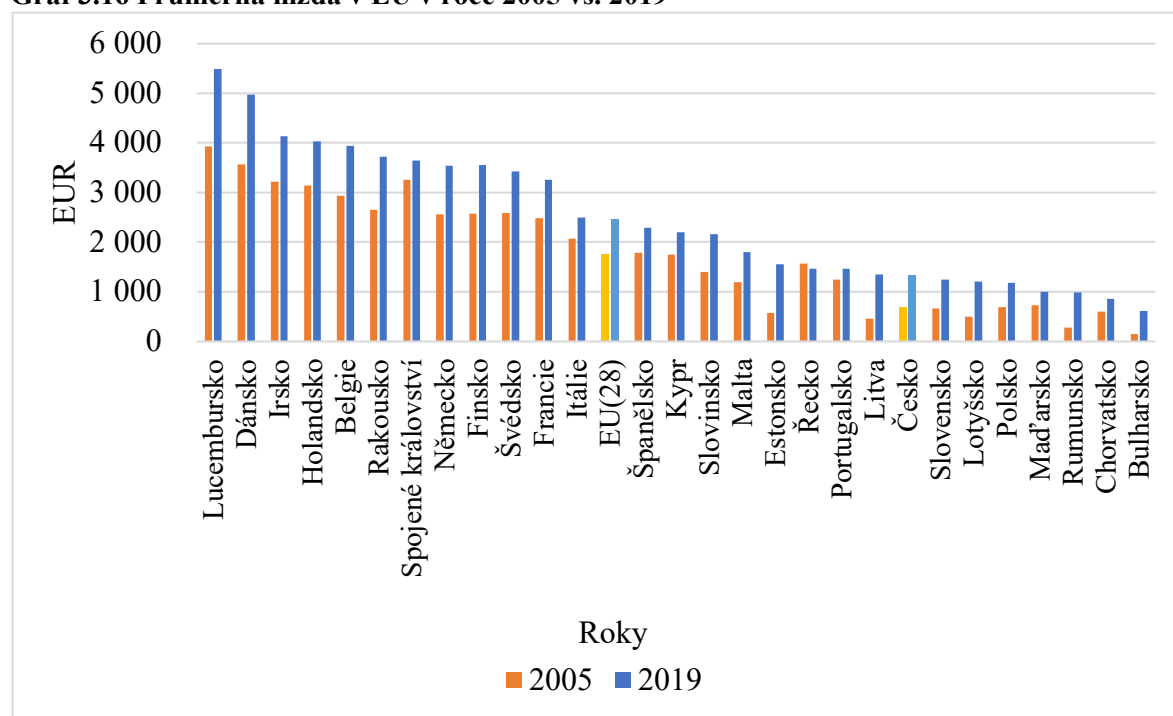
Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Na grafu 4.15 je znázorněno, kolik procent domácností, které jsou děleny do příjmových skupin dle Českého statistického úřadu viz graf 4.5, bylo schopných v roce 2019 dosáhnout na průměrnou mzdu. Průměrná mzda v roce 2019 činila 34 125 Kč. Při přibližném přepočtu na čistou mzdu se jedná o 25 585 Kč (výpočet nezahrnuje děti ani další zvýhodnění). Dle uvedeného rozdělení domácností tedy na průměrnou mzdu dosáhnou jen 3 ne celé kategorie z celkových 8 kategorií. Jedná se o 50 000 Kč a více, 30 001 – 50 000 Kč a část 20 001 – 30 000 Kč, což znamená, že na průměrnou mzdu dosáhne jen necelých 34,5 % domácností. Toto zjištění jen dokazuje, že než určení průměrné mzdy pomocí průměru, je vhodnější využít výpočet pomocí mediánu, jehož výsledek je lepším obrazem skutečnosti, neboť umí lépe pracovat s extrémními hodnotami.

3.2.5 Průměrná mzda v Evropské unii

Vzhledem k obtížnému získání dat ohledně průměrných měsíčních mezd za všechny členské země, byl porovnán pouze počáteční a konečný rok sledované časové řady, tedy roky 2005 a 2019. Průměrná mzda v EU (28) se meziročně zvýšila o 39,95 %. Vývoj lze pozorovat na grafu 4.16.

Graf 3.16 Průměrná mzda v EU v roce 2005 vs. 2019

Zdroj: OECD, *Trading economics*, vlastní zpracování

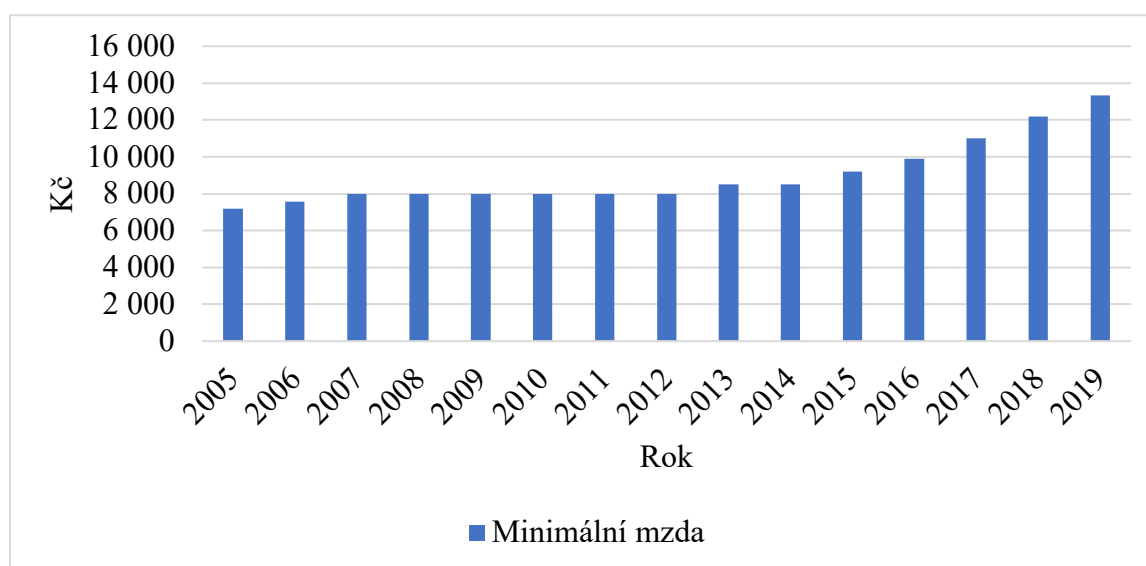
3.2.6 Srovnání průměrných mezd v ČR a EU

Pro srovnání průměrných hrubých měsíčních mezd České republiky s Evropskou unií v letech 2005 a 2019 byl využit graf 4.16. V obou případech byla Česká republika na 21. místě ze všech uvedených 28 zemí. Rozdíl mezi průměrem EU a Českou republikou v roce 2005 představoval 1 072 EUR a v roce 2019 se mírně zvýšil na 1 122 EUR.

3.2.7 Minimální mzda v České republice

Dále se práce zabývá problematikou minimálních mezd. Na grafu 4.17 je znázorněn vývoj minimální mzdy v České republice během sledovaného období od roku 2005 do 2019. Minimální mzda meziročně vzrostla o 85,80 %.

Graf 3.17 Vývoj minimální mzdy v ČR

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

K největšímu nárůstu došlo v roce 2018, kdy vzrostla o 1 200 Kč, jednalo se o nárůst o 10,91 %. Mezi lety 2007-2012 výše minimální mzdy v České republice stagnovala na úrovni 8 000 Kč a v roce 2013 a 2014 se držela ve výši 8 500 Kč. Procentuálně vzrostla nejvíce v roce 2017 o 11,11 %. Viz přílohy č. 11-12.

Na základě výpočtu indexu determinace I^2 , který dosáhl hodnoty 94,70 % a MAPE ve výši 4,08 %, byla zvolena kvadratická trendová funkce, která vypadá následovně:

$$y' = 8\,286,604 - 381,055 t + 45,833 t^2$$

Výsledná funkce byla použita k odhadu hodnot pro následující tři období s 95 % pravděpodobností. Predikované hodnoty jsou následující:

Tabulka 3.3 Předpověď minimální mzdy v ČR v Kč

Rok	Bodový odhad	Intervalový odhad ($\alpha = 0,05$)
2020	13 922,89	(13 049,75; 14 796,03)
2021	15 054,31	(13 937,60; 16 171,03)
2022	16 277,40	(14 881,67; 17 637,13)

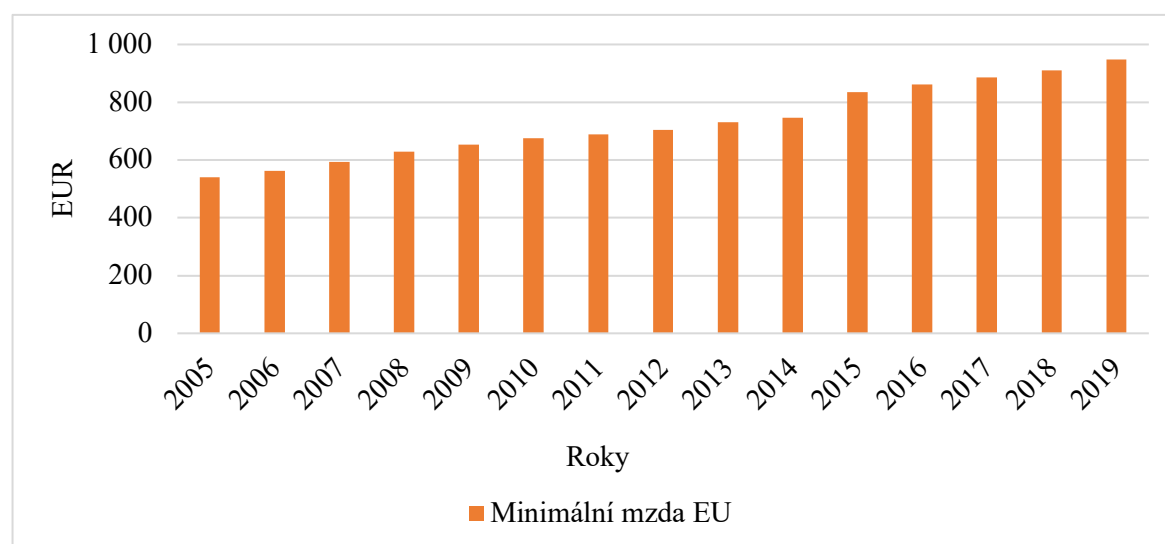
Zdroj: Vlastní výpočty v programu STATISTICA 12

Vhodnost a kvalita predikce byla ověřena pomocí Theilova koeficientu nesouladu, který dosáhl hodnoty 4,3765 %, a proto lze relativní chybu predikce považovat za malou.

3.2.8 Minimální mzda v Evropské unii

Minimální mzda v Evropské unii ve sledovaném období 2005-2019 viz graf 4.18, meziročně vzrostla o 407,95 EUR, což představuje nárůst o 75,4 %.

Graf 3.18 Vývoj minimální mzdy v Evropské Unii v EUR

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

K největšímu zvýšení došlo v roce 2015, kdy se minimální mzda zvýšila o 87 EUR oproti přechozímu období, což představuje 11,66 %. Nejméně minimální mzda vzrostla v roce 2011, kdy se zvýšila o 14 EUR představujících 2,05 %. Viz přílohy č.13-14.

Na základě výpočtu indexu determinace I^2 , který dosáhl hodnoty 98,68 % a MAPE ve výši 1,67 %, byla zvolena kvadratická trendová funkce, která vypadá následovně:

$$y' = 530,3774 + 18,2504t + 0,6581t^2$$

Výsledná funkce byla použita k odhadu hodnot pro následující tři období s 95 % pravděpodobností. Predikované hodnoty jsou následující:

Tabulka 3.4 Předpověď minimální mzdy v EU v EUR

Rok	Bodový odhad	Intervalový odhad ($\alpha = 0,05$)
2020	990,849	(959,469; 1 022,228)
2021	1 030,816	(990,682; 1 070,949)
2022	1 072,098	(1 021,938; 1 122,259)

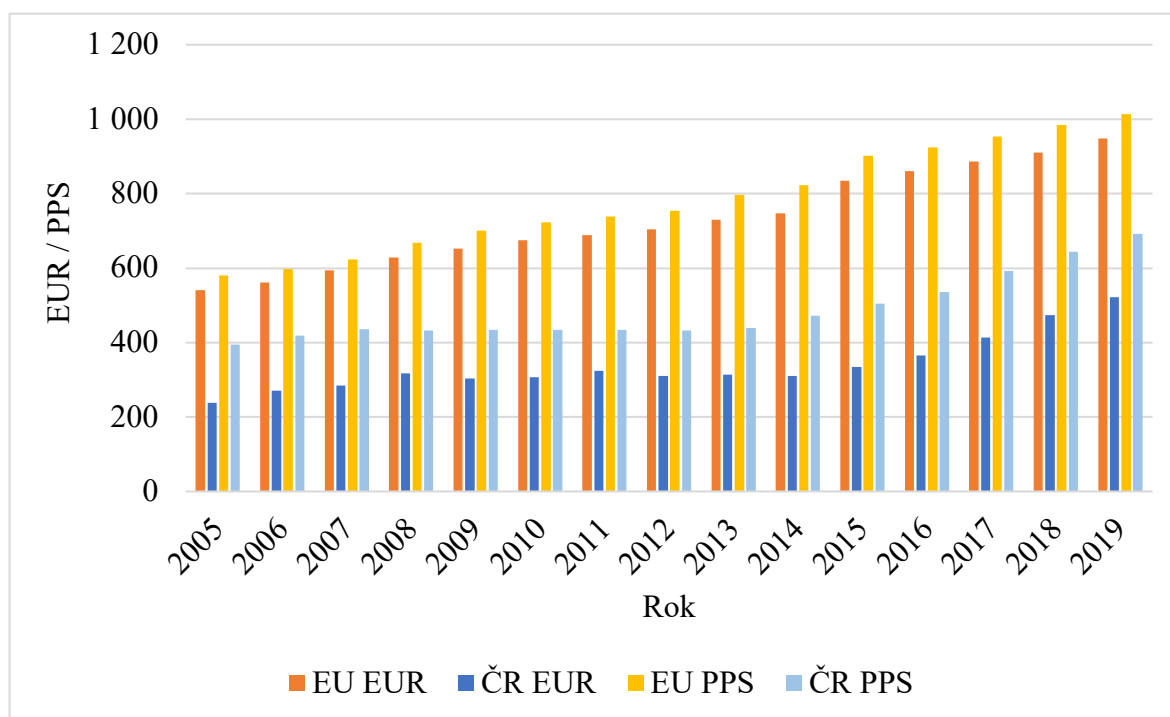
Zdroj: Vlastní výpočty v programu STATISTICA 12

Vhodnost a kvalita predikce byla ověřena pomocí Theilova koeficientu nesouladu, který dosáhl hodnoty 1,9503 %, a proto lze relativní chybu predikce považovat za malou.

3.2.9 Srovnání minimálních mezd v ČR a EU

Pomocí grafu 4.19 je nastíněna situace minimálních mezd v České republice v porovnání s Evropskou unií v EUR a rovněž v přepočtu na standard kupní síly (PPS) ve sledovaném období 2005-2019. Rozdíl mezi minimální mzdou ČR vzhledem k EU uvedený v EUR se meziročně snížil o 11,08 %. Mezi sledovanými roky se snižoval rozdíl mezi ČR a EU v minimálních mzdách jak v EUR, tak v PPS.

Graf 3.19 Srovnání minimálních mezd v ČR a EU v EUR a PPS

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Při přepočtu na PPS minimální mzda v ČR v počátečním roce 2005 odpovídala 67,88 % průměru EU a v roce 2019 dosahovala 68,33 % na rozdíl od průměru EU. Při porovnání rozdílů mezi hodnotami v EUR a v PPS v roce 2005 tvořila minimální mzda v PPS v EU 107,21 % minimální mzdy v EUR. V případě ČR minimální mzda v PPS tvořila 165,73% minimální mzdy v EUR. V roce 2019 představovala minimální mzda v PPS v EU 106,8 % minimální mzdy v EUR. V případě ČR minimální mzda v PPS tvořila 132,71% minimální mzdy v EUR. Kupní síla v České republice vůči minimální mzdě byla v roce 2005 o 58,52 % vyšší než průměr v EU. Mezi lety se tento rozdíl snížil a v roce 2019 byla kupní síla v ČR vůči minimální mzdě již o pouhých 25,91 % vyšší než kupní síla vůči minimální mzdě v EU. Viz příloha č.15.

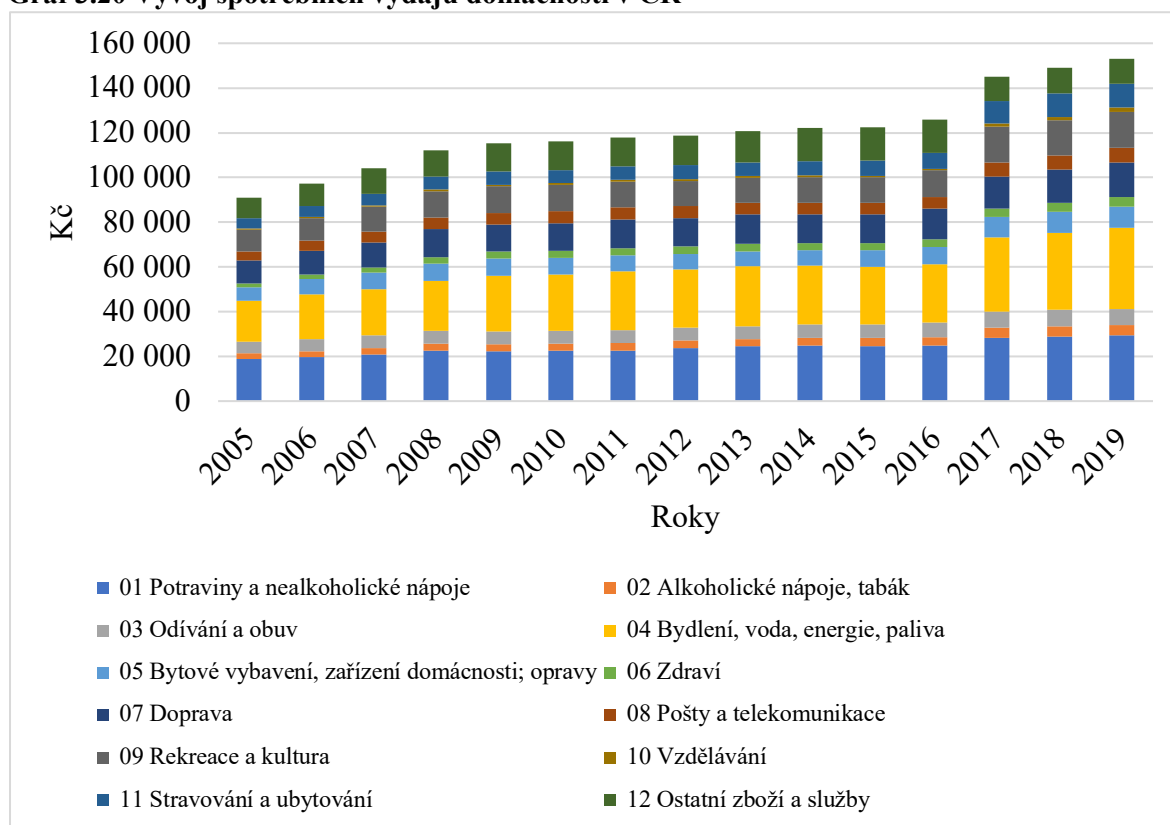
3.3 Výdaje na spotřebu domácností

V této části se práce zabývá popisem vývoje a zhodnocením situace v oblasti spotřebních výdajů domácností v České republice v porovnání s Evropskou unií. Dále je zhotovena predikce pro období 2020-2022.

3.3.1 Spotřební výdaje domácností v České republice

Celková spotřeba se meziročně zvýšila o 62 108 Kč představujících 68,19 % nárůst. V roce 2019 dosáhly celkové roční spotřební výdaje 153 193 Kč. Tento vývoj je viditelný na grafu 4.20.

Graf 3.20 Vývoj spotřebních výdajů domácností v ČR

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Téměř u všech kategorií se výdaje na spotřebu meziročně zvýšily o více jak 50 %. Výjimku tvoří výdaje na odívání obuv, u kterých došlo ke zvýšení o 40,59 % a dále ostatní zboží a služby, kde se výdaje zvýšily pouze o 22,63 %. České domácnosti ve sledovaných letech měly největší výdaje za potraviny a nealkoholické nápoje a bydlení, vodu, energie a paliva. Rozdíl v těchto výdajích byl v prvních letech pouze několik stokorun a v roce 2005,

2007 a 2008 dokonce převyšovaly výdaje za potraviny nad výdaji za bydlení. Od roku 2009 se výdaje za bydlení začaly navyšovat a oproti potravinám jsou často vyšší i o několik tisíc. Meziročně se výdaje na bydlení zvýšily o 17 831 Kč, což je 97,25 %. Nejméně domácnosti utrácely za vzdělávání, v roce 2019 výdaje na vzdělání dosáhly 1 863 Kč, avšak meziroční nárůst je v této kategorii jednoznačně nejvyšší a představuje 288,94 %. Viz přílohy 16-17, 20.

Na základě výpočtu indexu determinace I^2 , který dosáhl hodnoty 90,60 % a MAPE ve výši 3,81 %, byla zvolena kvadratická trendová funkce, která vypadá následovně:

$$y' = 95\,374,07 + 2\,189,56t + 94,71t^2$$

Výsledná funkce byla použita k odhadu hodnot pro následující tři období s 95 % pravděpodobností. Predikované hodnoty jsou následující:

Tabulka 3.5 Předpověď pro spotřební výdaje v ČR v Kč

Rok	Bodový odhad	Intervalový odhad ($\alpha = 0,05$)
2020	154 652,00	(143 408,10; 165 895,90)
2021	159 966,90	(145 586,40; 174 347,00)
2022	165 471,20	(147 497,70; 183 444,70)

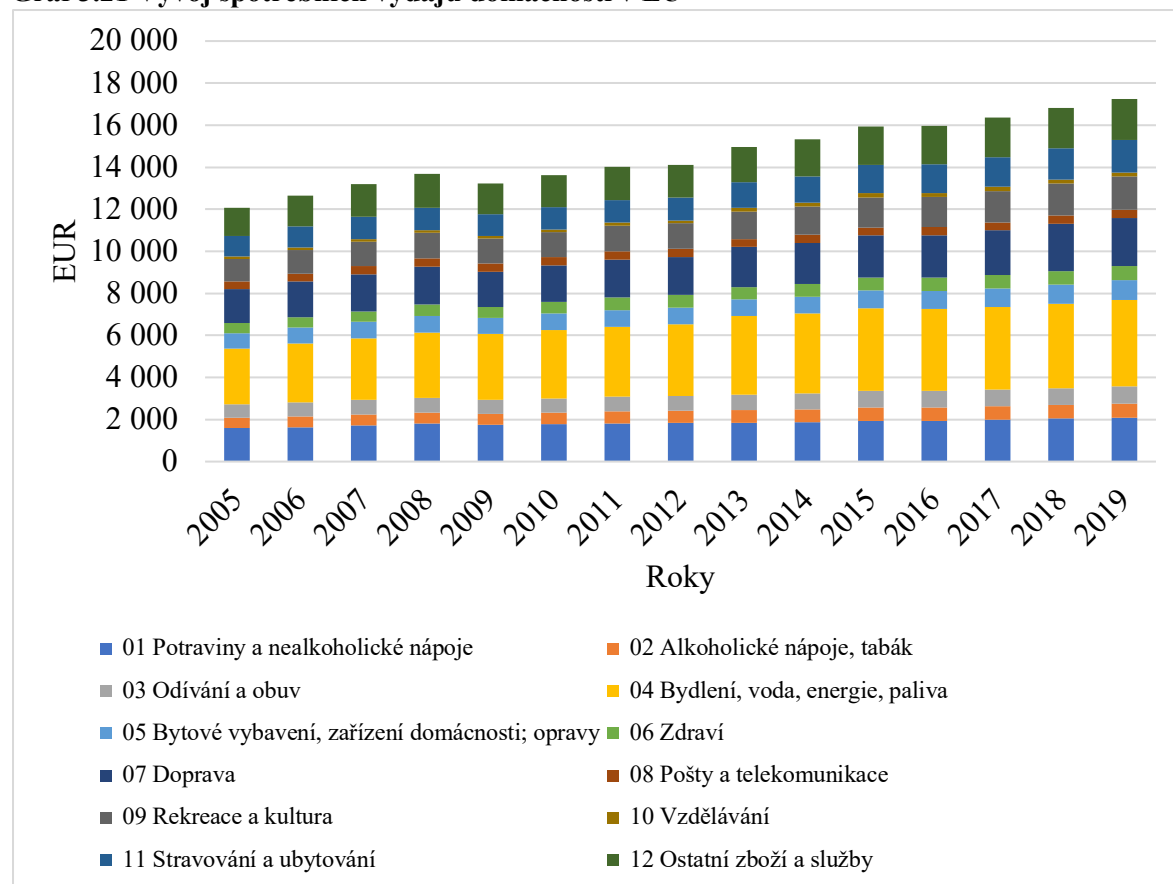
Zdroj: Vlastní výpočty v programu STATISTICA 12

Vhodnost a kvalita predikce byla ověřena pomocí Theilova koeficientu nesouladu, který dosáhl hodnoty 4,2511 %, a proto lze relativní chybu predikce považovat za malou.

3.3.2 Spotřební výdaje domácností v Evropské unii

Vzhledem ke sjednocené metodice jsou spotřební výdaje domácností v Evropské unii rovněž posuzovány dle klasifikace individuální spotřeby COICOP. Jak je zobrazené na grafu 4.21, celkové spotřební výdaje domácností v Evropské unii meziročně vzrostly o 5 150 EUR odpovídajících nárůstu o 42,6 % a v roce 2019 dosáhly výdajů ve výši 17 240 EUR.

Graf 3.21 Vývoj spotřebních výdajů domácností v EU

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Celkově se meziroční navýšení o jednotlivých kategoriích pohybovalo spíše pod 50 %. Výjimku tvořila kategorie vzdělávání, která se během sledovaných let zvýšila o 100 %. V roce 2019 představovala spotřebu ve výši 200 EUR a rovněž jako v ČR je nejmenším spotřebním vydáním domácností. Dále kategorie stravování a ubytování se zvýšila o 58,76 %, tedy 570 EUR. Rovněž došlo ke zvýšení spotřeby v oblasti bydlení, voda, energie a paliva o 55,47 %, což je nárůst o 1 470 EUR. K nejmenšímu nárůstu došlo v oblasti telekomunikací a pošty. Jednalo se o 5,41 % navýšení, které odpovídá rozdílu 20 EUR. Viz přílohy 18-19, 21.

Na základě výpočtu indexu determinace I^2 , který dosáhl hodnoty 97,70 % a MAPE ve výši 1,31 %, byla zvolena kvadratická trendová funkce, která vypadá následovně:

$$y' = 12\,089,76 + 249,93t + 6,37t^2$$

Výsledná funkce byla použita k odhadu hodnot pro následující tři období s 95 % pravděpodobností. Predikované hodnoty jsou následující:

Tabulka 3.6 Předpověď pro spotřební výdaje v EU v EUR

Rok	Bodový odhad	Intervalový odhad ($\alpha = 0,05$)
2020	17 720,04	(17 212,96; 18 227,00)
2021	18 180,27	(17 531,74; 18 828,81)
2022	18 653,25	(17 842,68; 19 463,82)

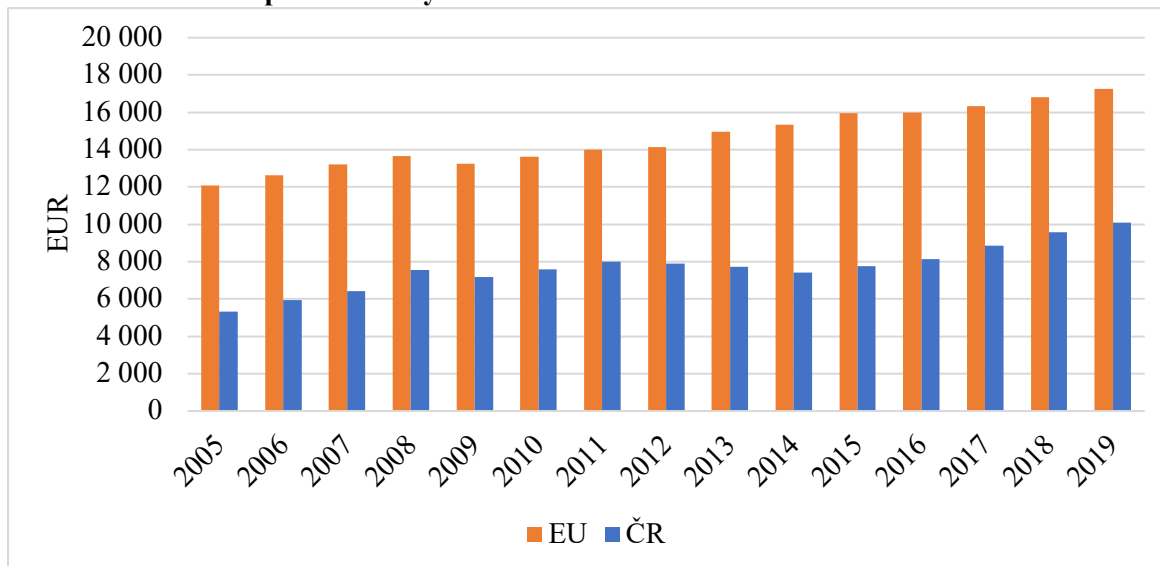
Zdroj: Vlastní výpočty v programu STATISTICA 12

Vhodnost a kvalita predikce byla ověřena pomocí Theilova koeficientu nesouladu, který dosáhl hodnoty 1,5901 %, a proto lze relativní chybu predikce považovat za malou.

3.3.3 Porovnání výdajů na spotřebu v ČR a EU

Na základě získaných údajů a vyhodnocení lze konstatovat, že spotřební vydání českých domácností rostou meziročně rychleji než spotřební vydání domácností v Evropské unii. Zatímco v EU průměrné spotřební výdaje ve sledovaném období vzrostly o 42,6 %, v České republice se jednalo o nárůst o 89,12 %. Tento trend je zobrazen na grafu 4.22.

Graf 3.22 Srovnání spotřebních vydání domácností v ČR vs. EU

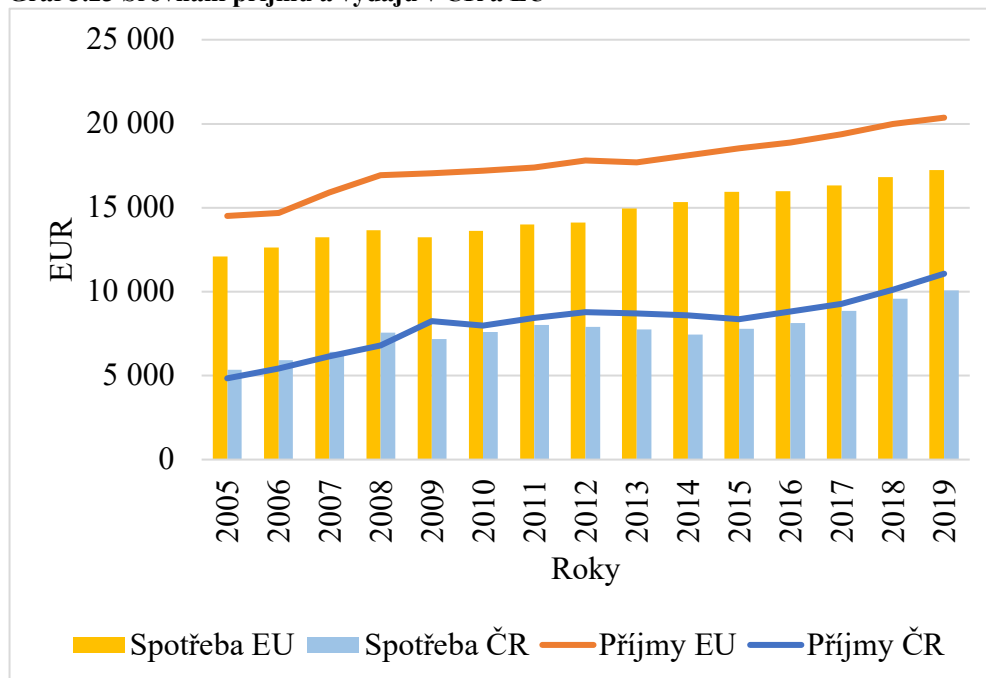

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

3.4 Porovnání čistých příjmů a spotřebních výdajů v ČR a EU

Meziroční srovnání čistých příjmů domácností vůči jejich výdajům v České republice v porovnání s Evropskou unií je znázorněno na grafu 3.23.

Graf 3.23 Srovnání příjmů a výdajů v ČR a EU

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Na základě dat uváděných Eurostatem byl meziroční nárůst spotřebních výdajů u evropských domácností o 2,25 % vyšší než nárůst čistých příjmů. Naopak v České republice vzrostly čisté příjmy o 39,65 % rychleji než spotřební výdaje. Čisté příjmy vzrostly v České republice o 88,43 % více, než byl průměr v EU. Spolu s tím v České republice vzrostly i výdaje, celkem o 46,5 % více než v EU.

Meziročně se změnil i podíl spotřebních výdajů na čistých příjmech. V roce 2005 tvořil podíl výdajů na příjmech v EU 83,34 % a v roce 2019 84,68 %. Jedná se o zvýšení o 1,34 %. Pokud budou pro Českou republiku využita data z Českého statistického úřadu, pak v roce 2005 byl podíl výdajů na příjmech 87,59 % a v roce 2019 78,53 %. Jedná se o snížení o 9,06 %.

4 Dosažené výsledky

Na základě zpracované analýzy z dostupných dat z let 2005-2019, týkajících se příjmů a výdajů domácností v České republice v porovnání s Evropskou unií, lze ze sledovaného období vyvodit několik tendencí.

Ve sledovaném období je patrný rostoucí trend počtu domácností. Celkový počet domácností v Evropské unii v roce 2019 přesáhl 195 021 100 domácností s meziročním navýšením o 15 %. Počet domácností v ČR představoval v roce 2019 téměř 2,3 % z celkového počtu v EU. Průměrný počet členů na domácnost se naopak mezi lety snižoval z cca 2,5 členů na 2,3 členů na domácnost. V České republice se během těchto patnácti let počet domácností zvýšil o téměř 11 % na celkem 4 452 970 domácností. Meziročně se v EU jednalo o cca 4 % vyšší nárůst domácností oproti ČR. U domácností dělených na základě metodiky Českého statistického úřadu na domácnosti dle typu, nejvíce meziročně vzrostly domácnosti zastoupené jednotlivci, které v konečném roce sledování představovaly téměř 30 % ze všech domácností, což koresponduje se snižujícím se počtem členů na domácnost. Tato situace může mít několik důvodů, například snižování úrokových sazeb hypoték, což podnítilo řadu lidí k investování do nemovitostí a postupné zlepšování finanční situace domácností po prodělané ekonomické krizi v předchozích letech. Nově se objevil trend tzv. Airbnb, zjednodušeně pořizování nemovitostí ke krátkodobému pronájmu (ubytování), což mohlo opticky navýšit počet domácností jednotlivců. Tento růst může být rovněž následkem nového „single“ stylu života. V celkovém počtu domácností mají dlouhodobě největší zastoupení úplné rodiny, které tvoří 60 % všech domácností. Domácnosti dělené dle osoby stojící v jejím čele jsou nejvíce zastoupeny domácnostmi nepracujících důchodců, které ve sledovaném období tvoří v průměru nad 29 % a mají stále rostoucí trend, což poukazuje na stárnutí populace. Druhé největší zastoupení, téměř 27 %, mají domácnosti, v jejichž v čele stojí zaměstnanec s vyšším vzděláním, což může být zapříčiněno tím, že řada mladých se osamostatní ve chvíli, kdy dokončí studia. Pozitivní je klesající trend domácností nezaměstnaných, což jen potvrzuje fakt, že je Česká republika považována za premianta v nízké nezaměstnanosti v Evropské unii. Rozdělení domácností do kategorií dle čistého měsíčního příjmu kopíruje meziroční vývoj celkových čistých příjmů, neboť domácnosti ve sledovaném období postupně dosahovaly na stále vyšší kategorii. V roce 2019 byla z 30 % nejvíce zastoupena kategorie 10 000 – 15 000 Kč, což jen poukazuje na to, kolik domácností reálně není schopno dosáhnout průměrné mzdy.

Ve sledovaném období je možné rostoucí trend pozorovat rovněž u příjmů domácností. Na základě údajů z Eurostatu, v Evropské unii celkové roční čisté příjmy domácností dosáhly v roce 2019 téměř 20 360 EUR na jednotlivce, což je meziroční nárůst cca o 40,4 %. V ČR se v roce 2019 jednalo o 11 068 EUR, došlo tedy k 128,8% nárůstu. Příjmy rostly meziročně rychleji v ČR než v EU, neboť rozdíl v nárůstu byl 88,4 %. Ve sledovaných letech poklesl rozdíl mezi čistými příjmy domácností na jednotlivce v ČR a EU o cca 21 % ve prospěch České republiky. Lze konstatovat, že v tomto období je viditelný klesající trend v příjmové disparitě mezi ČR a průměrem EU. Ačkoliv je Česko stále pod průměrem EU, při přepočtu na Standard kupní síly (PPS) je tento rozdíl mezi ČR a EU výrazněji menší nežli v případě porovnání situace v EUR. V PPS dosahuje Česká republika téměř 79 % průměru EU, zatímco v EUR dosahuje pouze cca 54 %. Předpověď čistých příjmů domácností v EU leží v roce 2020 v intervalu od 19 506,22 do 21 091,74 EUR, pro rok 2021 v intervalu od 19 539,34 do 21 566,85 EUR a v roce 2022 v rozmezí od 19 525,64 do 22 060,1 EUR. Průměrná hrubá mzda na jednotlivce se v EU meziročně zvýšila téměř o 40 %. V roce 2019 byl průměr v EU cca 2 461 EUR. Jednoznačně nejlépe se mají západní a severní země, jako jsou Lucembursko, Dánsko, Irsko, Holandsko, Belgie, Rakousko, (Spojené království), Německo, Finsko, Švédsko či Francie. Nejhůře jsou pak na tom země jako je Bulharsko, Chorvatsko, Rumunsko či Maďarsko. I v tomto případě je Česko pod průměrem EU, neboť průměrná mzda v ČR dosahuje pouze cca 54,5 % oproti průměru v EU. Není divu, že se čeští občané stále chtějí přiblížit západu. Je důležité si ovšem uvědomit, že vyšší příjmy jdou často ruku v ruce i s vyššími životními náklady. Hrubá měsíční minimální mzda v průměru EU dosahovala v roce 2019 949 EUR na jednotlivce. Jedná se o meziroční zvýšení o 75,5 %. Rozdíl v minimální mzdě mezi ČR a EU se meziročně snížil o cca 11 %.

Vývoj příjmů v České republice v podstatě kopíroval evropský trend. V České republice dosahovaly čisté příjmy na jednotlivce 195 071 Kč, což je meziroční nárůst o 87,6 %. K největšímu nárůstu došlo v roce 2009. Touto dobou se již několik let svět potýkal s ekonomickou krizí tzv. Velkou recesí, avšak do České republiky dorazila až se zpožděním, což i poukazuje na zpomalení růstu čistých mezd v následujících letech. Zvýšení čistých příjmů v roce 2009 bylo způsobeno z velké části pouze zvýšením sociálních příjmů a příjmů z prodeje či pronájmu. Kvůli zhoršené ekonomické situaci se podniky zbavovaly zaměstnanců s nižšími příjmy, což způsobilo zvýšení průměrného výdělku. Pozitivní vliv na příjmy domácností měla také valorizace důchodů v roce 2011, která ovlivnila příjmy domácností nepracujících důchodců a také zrušení povodňové daně ve formě slevy na dani

na poplatníka. V roce 2012 pak došlo například ke zvýšení daňového zvýhodnění na vyživované děti. Zhruba v letech 2016–2019 se české ekonomice dařilo, což se projevilo i na rychleji rostoucích čistých příjmech domácností, což také souvisí s obdobím, kdy mnoho podniků muselo snižovat nároky na své potencionální zaměstnance, neboť byt nedostatek pracovních sil na trhu práce, což souviselo s extrémně nízkou nezaměstnaností. Předpověď pro čisté příjmy v české republice leží pro rok 2020 v intervalu od 185 931,30 do 198 633,40 Kč, pro rok 2021 v rozmezí od 190 934,90 do 204 882 Kč a pro rok 2022 v intervalu od 195 925,20 do 211 143,80 Kč. Průměrná mzda ve sledovaném období vzrostla o cca 86 % a v roce 2019 dosahovala výše 34 125 Kč. Znovu je ale nutné podotknout, že na průměrnou mzdu dosáhne jen zhruba třetina obyvatel. Meziročně rostla také minimální mzda, která v roce 2019 dosáhla 13 350 Kč, což představovalo téměř 86% nárůst.

Ve sledovaném období 2005-2019 celkové spotřební výdaje domácností na základě dat z Eurostatu v EU vzrostly o 42,6 % a v roce 2019 dosahovaly v průměru 17 240 EUR. V České republice se jednalo o 10 080 EUR a nárůst o 89,12 %. V jednotlivých kategoriích dle COICOP v tomto období nedocházelo k větším výkyvům, obecně docházelo k pozvolnému navyšování cen. K největší spotřebě docházelo v kategorii bydlení, která se meziročně zvýšila téměř o 55,5 %. V roce 2019 domácnosti EU v průměru stálo bydlení 4 120 EUR. Jedná se téměř o čtvrtinu z celkových spotřebních vydání. Zvýšil se i podíl této kategorie na celkové spotřebě a to o 1,98 %. Ovšem k největším procentuálním navýšením došlo u vzdělávání, kde se spotřební výdaje zvýšily dokonce o 100 % a dále stravování a ubytování se zvýšilo o 59 %. U ostatních kategorií nepřevyšoval meziroční nárůst 50 %. Předpověď pro EU se v roce 2020 nachází v intervalu od 17 212,96 do 18 227 EUR, v roce 2021 v intervalu od 17 531,74 do 18 828,81 EUR a v roce 2022 v intervalu mezi 17 842,68 do 19 463,82 EUR.

V analyzovaném období se spotřební výdaje domácností v České republice od výdajů evropských domácností příliš neliší. Celkové spotřební výdaje meziročně vzrostly o 68 % a v roce 2019 dosahovaly 153 193 Kč na jednotlivce. Nejvíce vzrostl podíl výdajů na bydlení, které představují přibližně čtvrtinu všech spotřebních výdajů. Meziročně tyto výdaje vzrostly o cca 97 %. Další velkou položkou domácností jsou výdaje na potraviny a nealkoholické nápoje, které v roce 2019 představovaly cca 19 % z celkových spotřebních výdajů, avšak jejich podíl na celkových výdajích má mírně klesající trend. Meziročně se tyto výdaje zvýšily o téměř o 57 %. Vliv ekonomické krize zasáhl především spotřební výdaje na rekreaci a kulturu a mírně i bytové vybavení. Obě kategorie se po odeznění krize začaly opět

navyšovat. K rychlému nárůstu spotřebních výdajů došlo v roce 2017, kdy spotřební výdaje vzrostly téměř o 14,5 % oproti předchozímu roku. Spotřebitelské ceny spolu s inflací dosahující 2,5 % šly nahoru nejrychleji za posledních pět let. Dopad to mělo především na potraviny, bydlení, stravování a ubytování a rekreaci a kulturu. Vliv mohlo mít zavedení EET, výrazné zvýšení minimální mzdy či prudký růst cen zemědělských výrobců. Zvyšující se cena ropy pak měla vliv na cenu pohonných hmot a tím i související dovozní ceny. V případě České republiky je predikce pro rok 2020 v rozmezí od 143 408,10 do 165 895,90 Kč, pro rok 2021 v intervalu mezi 145 586,40 až 174 347 Kč a v roce 2022 se pohybuje mezi 147 497,7 až 183 444,7 Kč

5 Závěr, diskuze

Dojde-li na závěr k porovnání rozdílu mezi meziročním nárůstem čistých příjmů a meziročním zvýšením spotřebních výdajů na základě dat z Eurostatu, pak je v případě České republiky viditelný rychlejší růst u příjmů o 39,65 % oproti navýšení výdajů. Určení tohoto rozdílu na základě hodnot z Českého statistického úřadu toto tvrzení jen potvrzuje, a ačkoliv tato hodnota není tak vysoká, i přesto se jedná o 19,4 %. Naopak u průměrných evropských domácností ve stejném srovnání, byl dokonce nárůst čistých příjmů o 2,25 % nižší než nárůst výdajů. Jinak řečeno v ČR rostou výrazně rychleji čisté příjmy domácností, zatímco v EU rostou mírně rychleji spotřební výdaje. Na základě dosažených výsledků v této práci lze konstatovat, že se situace domácností v České republice stále zlepšuje a postupně se snižuje rozdíl mezi situací v domácnostech České republiky v porovnání s průměrnými domácnostmi Evropské unie.

Při zpracování vlastní práce došlo ke zjištění, že Český statistický úřad a Eurostat poskytují rozdílná, a tedy pro tuto práci nesrovnatelná data. Tuto situaci lze na základě konzultace s Českým statistickým úřadem vysvětlit tak, že ačkoliv je metodika EU shodná s metodikami ve členských státech, Eurostat po obdržení dat z jednotlivých národních statistických úřadů musí nejprve získané hodnoty harmonizovat tak, aby data byla srovnatelná. To může vést k některým odchylkám mezi daty uváděnými Českým statistickým úřadem (a analogicky ostatními národními úřady) a hodnotami poskytovanými Eurostatem. Vývoj ukazatelů v České republice je popisován na základě dat z Českého statistického úřadu, vývoj ukazatelů v Evropské unii je realizován pomocí dat dostupných z Eurostatu. Aby data byla vzájemně porovnatelná a nedošlo k nekonzistenci získaných výsledků, pro vzájemné porovnání vývoje v ČR vůči EU jsou využity pouze údaje poskytované Eurostatem.

Vzhledem k aktuální celosvětově nepříznivé situaci, nelze zhotovené předpovědi pro roky 2020-2022 bohužel považovat za příliš vypovídající. Zatímco v této práci končí sledovaná časová řada rokem 2019, který není z tohoto pohledu současnou situací zasažen, data nadcházejících let již pravděpodobně ovlivněna budou. Z tohoto důvodu nelze na základě momentálně dostupných dat následující období příliš dobře predikovat. Zhotovené predikce jsou tedy brány jen jako možná ukázka optimálního vývoje ukazatelů bez existence Covid-19.

6 Seznam použitých zdrojů

1. BRČÁK, Josef; SEKERA, Bohuslav; STARÁ, Dana. *Makroekonomie – teorie a praxe*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 223 s. ISBN 978-80-7380-492-3.
2. EVROPSKÁ UNIE. *Evropská unie, co je a co dělá*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2020. 64 s. ISBN 978-92-79-93646-3
3. HES Aleš; ŠÁLKOVÁ Daniela; REGNEROVÁ Marta; TOTH Štefan. *Obchodní nauka*. 1.vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2014. 313 s. ISBN: 978-80-213-2408-4.
4. HINDLS, Richard; HRONOVÁ Stanislava; SEGER Jan; FISCHER Jakub. *Statistika pro ekonomy*. 8. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007. 415 s. ISBN 978-80-86946-43-6.
5. MACEK, Jan; FISCHER Jakub; Potůčková Čestmíra; Šedivá Blanka: *Ekonomická a sociální statistika*. Plzeň: Západočeská univerzita, 2008. 240 s. ISBN 978-80-7043-850-9.
6. PAVLÍK, Milan. *Základy finančního zdraví*. 1. vyd. Bratislava: MUDr. Milan Pavlík, MPH, 2012. 457 s. ISBN 978-80-9711118-7-8
7. SMRČKA, Luboš. *Rodinné finance: ekonomická krize a krach optimismu*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. 560 s. ISBN 978-80-7400-199-4
8. SVATOŠOVÁ, Libuše; KÁBA, Bohumil. *Statistické metody II*. 1. Vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2016. 105 s. ISBN: 978-80-213-1736-9.
9. TOMEŠ, Igor; *Sociální politika, teorie a mezinárodní zkušenost*. 2. vyd. Praha: Socioklub v nakl. Sociopress, 2001. 262 s. ISBN: 80-86484-00-9

6.1 Internetové zdroje

1. CROUS, David: *Je na čase vymýtit energetickou chudobu v Evropě*. 2019 [cit. 2021-02-06]. Dostupné z [www: https://cor.europa.eu/cs/news/Pages/time-to-eradicate-energy-poverty-in-europe.aspx](https://cor.europa.eu/cs/news/Pages/time-to-eradicate-energy-poverty-in-europe.aspx)
2. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: *Evropský srovnávací program*. [online]. 2019a [cit. 2021-02-07]. Dostupné z [www: https://www.czso.cz/csu/czso/evropsky_srovnavaci_program](https://www.czso.cz/csu/czso/evropsky_srovnavaci_program)

3. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: *Příjmy a životní podmínky domácností - 2019. Metodické vysvětlivky*. [online]. 2020a [cit. 2020-11-10]. Dostupné z www: <https://www.czso.cz/documents/10180/125571069/16002120mc.pdf/928a9d22-e11d-4fa1-82c4-06ef6354e1c2?version=1.0>
4. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: *Klasifikace individuální spotřeby (CZ-COICOP)*. Metodické vysvětlivky. [online]. 2014 [cit. 2020-12-05]. Dostupné z www: <https://www.czso.cz/documents/10180/23208816/cz-coicop2.pdf/a9e3069e-c3a0-436c-9d91-c1c7916822bf?version=1.0>
5. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: *Životní podmínky (EU-SILC) – Metodika*. [online]. 2019b [cit. 2020-12-07]. Dostupné z www: <https://www.czso.cz/csu/czso/zivotni-podminky-eu-silc-metodika>
6. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: *Statistika rodinných účtů*. [online]. 2021 [cit. 2021-01-30]. Dostupné z www: https://www.czso.cz/csu/xa/rodinne_ucty
7. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: *Klasifikace zaměstnání (CZ-ISCO)*. [online]. 2020b [cit. 2021-01-30]. Dostupné z www: https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_zamestnani_-cz_isco-
8. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: *Příjmy, výdaje a životní podmínky domácností* [online]. [cit. 2021-02-06]. Dostupné z www: https://www.czso.cz/csu/czso/zivotni_uroven_spotreba_domacnosti_prace
9. ČERVENKA: *Co je životní úroveň?* [online]. (PDF). [cit. 2021-02-2]. Dostupné z http://www.socioweb.cz/upl/editorial/download/103_SOCIOweb_2_2003.pdf
10. EUROSTAT: *European Union statistics on income and living conditions*. [online]. 2020 [cit. 2020-12-07]. Dostupné z www: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/microdata/european-union-statistics-on-income-and-living-conditions>
11. EUROSTAT: *Database* [online]. [cit. 2021-02-10]. Dostupné z www: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
12. EVROPSKÁ UNIE: *Základní informace o EU. Jednotlivé země*. [online]. 2021 [cit. 2021-03-17]. Dostupné z www: https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_cs#tab-0-1
13. FINANČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ: *Jaký je rozdíl mezi investováním a spořením?* 2021 [cit. 2021-02-07]. Dostupné z www: <https://www.financnivzdelavani.cz/svet->

financi/investovani-a-financni-trhy/investicni-produkty-a-sluzby/jaky-je-rozdil-
mezi-sporenim-a-investovanim

14. FIŠEROVÁ, Vlasta: *Domácnost* [online]. 2018 [cit. 2020-11-10]. Dostupné z www: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Domácnost>
15. MINISTERSTVI FINANCÍ: *Investice – obecně*. [online]. 2014 [cit. 2021-02-07]. Dostupné z www: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/investice/investice-obecne>
16. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ: *Životní a existenční minimum*. [online]. 2020 [cit. 2021-02-01]. Dostupné z www: <https://www.mpsv.cz/web/cz/zivotni-a-existencni-minimum1>
17. MOODLE UNIVERZITA OBRANY: *Světová ekonomika. Globální rizika světové ekonomiky problém světové chudoby*. [online]. (PDF) [cit. 2021-02-06]. Dostupné z https://moodle.unob.cz/pluginfile.php/33880/mod_resource/content/1/P_SE3.pdf
18. OECD: Average annual wages. [online]. 2021 [cit. 2021-03-15]. Dostupné z www: https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=AV_AN_WAGE
19. PETRUSEK, Miloslav: *Potřeby* [online]. 2020 [cit. 2020-12-05]. Dostupné z www: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Potřeby>
20. POJAR, Petr: *Energetická chudoba je problém, který nechceme vidět, trápi však možná až čtvrtinu domácností*. 2020 [cit. 2021-02-06]. Dostupné z www: <https://www.ceskestavby.cz/clanky/energeticka-chudoba-je-problem-ktery-nehceme-videt-trapi-vsak-mozna-az-ctvrtinu-domacnosti-28660.html>
21. TRADING ECONOMICS. *Indicators; Countries* [online]. 2021 [cit. 2021-03-18]. Dostupné z www: <https://tradingeconomics.com/countries>
22. VEČERNÍK, Jiří: *Chudoba* [online]. 2020 [cit. 2021-02-06]. Dostupné z www: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Chudoba>

6.2 Seznam obrázků

Obrázek 1 - Nezbytné, zbytné a luxusní zboží v závislosti na výdajích	30
Obrázek 2 - Maslowova pyramida potřeb	30

6.3 Seznam grafů

Graf 3.1 Vývoj počtu domácností v ČR v tisících.....	41
Graf 3.2 Průměrný počet členů domácnosti	42
Graf 3.3 Počet domácnosti dle typu.....	43
Graf 3.4 Počet domácnosti dle osoby stojící v jejím čele.....	44
Graf 3.5 Rozdělení domácnosti dle čistého měsíčního příjmu	45
Graf 3.6 Počet domácností v EU	46
Graf 3.7 Průměrný počet členů v domácnosti	47
Graf 3.8 Porovnání počtu domácností v ČR a EU	48
Graf 3.9 Porovnání průměrného počtu členů v domácnostech ČR a EU	49
Graf 3.10 Roční čistý příjem na jednotlivce u českých domácností.....	50
Graf 3.11 Roční čistý příjem na jednotlivce u domácností EU	52
Graf 3.12 Srovnání ročních čistých příjmů domácností v ČR a EU.....	54
Graf 3.13 Čisté příjmy zemí v EU v PPS za rok 2019	55
Graf 3.14 Vývoj průměrné mzdy v ČR	56
Graf 3.15 Domácnosti dle příjmových skupin dosahujících průměrné mzdy 2019	56
Graf 3.16 Průměrná mzda v EU v roce 2005 vs. 2019	57
Graf 3.17 Vývoj minimální mzdy v ČR	58
Graf 3.18 Vývoj minimální mzdy v Evropské Unii v EUR	59
Graf 3.19 Srovnání minimálních mezd v ČR a EU v EUR a PPS.....	61
Graf 3.20 Vývoj spotřebních výdajů domácností v ČR.....	62
Graf 3.21 Vývoj spotřebních výdajů domácností v EU.....	64
Graf 3.22 Srovnání spotřebních výdajů domácností v ČR vs. EU	66
Graf 3.23 Srovnání příjmů a výdajů v ČR a EU.....	67

6.4 Seznam tabulek

Tabulka 4.1 Předpověď čistých příjmů v ČR v Kč	51
Tabulka 4.2 Předpověď čistých příjmů v EU v EUR	53
Tabulka 4.3 Předpověď minimální mzdy v ČR v Kč	59
Tabulka 4.4 Předpověď minimální mzdy v EU v EUR.....	60
Tabulka 4.5 Předpověď pro spotřební výdaje v ČR v Kč.....	63
Tabulka 4.6 Předpověď pro spotřební výdaje v EU v EUR	65

6.5 Seznam příloh

Příloha 1 Elementární charakteristiky - počet domácností v ČR	78
Příloha 2 Elementární charakteristiky - počet domácností v EU	78
Příloha 3 Průměrný počet členů na domácnost v ČR a EU	79
Příloha 4 Elementární charakteristiky – roční čisté příjmy v ČR na jednotlivce v Kč	79
Příloha 5 Výsledky regrese - roční čisté příjmy v ČR na jednotlivce v Kč	80
Příloha 6 Elementární charakteristiky - roční čisté příjmy v EU na jednotlivce v EUR.....	80
Příloha 7 Výsledky regrese - roční čisté příjmy v EU na jednotlivce v EUR	80
Příloha 8 Roční čisté příjmy v EU na jednotlivce v EUR a PPS za rok 2019.....	81
Příloha 9 Elementární charakteristiky – prům. měsíční mzda na jednotlivce v ČR v Kč ...	82
Příloha 10 Prům. měsíční mzda na jednotlivce v EU v roce 2005 a 2019 v EUR	82
Příloha 11 Elementární charakteristiky - minimální mzda v ČR v Kč.....	83
Příloha 12 Výsledky regrese - minimální mzda v ČR v Kč	83
Příloha 13 Elementární charakteristiky - minimální mzda v EU v EUR	84
Příloha 14 Výsledky regrese - minimální mzda v EU v EUR.....	84
Příloha 15 Minimální mzda v EU v EUR a PPS	85
Příloha 16 Elementární charakteristiky - roční sp. vydání na jednotlivce v ČR v Kč.....	85
Příloha 17 Výsledky regrese - roční spotřební vydání na jednotlivce v ČR v Kč.....	86
Příloha 18 Elementární charakteristiky - roční sp. vydání na jednotlivce v EU v EUR	86
Příloha 19 Výsledky regrese - roční spotřební vydání na jednotlivce v EU v EUR	86
Příloha 20 Roční spotřeba domácností na jednotlivce v ČR v Kč dle COICOP	87
Příloha 21 Roční spotřeba domácností na jednotlivce v EU v EUR dle COICOP	88

7 Přílohy

Příloha 1 Elementární charakteristiky - počet domácností v ČR

Rok	Domácnosti v ČR	První absolutní diference	Tempo růstu (%)	Změna v %
2005	4 012 695	x	x	x
2006	4 027 670	14 975	100,37	0,37
2007	4 043 341	15 671	100,39	0,39
2008	4 081 852	38 511	100,95	0,95
2009	4 116 364	34 512	100,85	0,85
2010	4 149 665	33 301	100,81	0,81
2011	4 180 620	30 955	100,75	0,75
2012	4 254 867	74 247	101,78	1,78
2013	4 282 499	27 632	100,65	0,65
2014	4 304 496	21 997	100,51	0,51
2015	4 324 650	20 154	100,47	0,47
2016	4 347 840	23 190	100,54	0,54
2017	4 372 257	24 417	100,56	0,56
2018	4 394 869	22 612	100,52	0,52
2019	4 452 970	58 101	101,32	1,32

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Příloha 2 Elementární charakteristiky - počet domácností v EU

Rok	Domácnosti v EU	První absolutní diference	Tempo růstu (%)	Změna v %
2005	195 185 800	x	x	x
2006	199 060 500	3 874 700	101,99	1,99
2007	201 021 000	1 960 500	100,98	0,98
2008	203 106 100	2 085 100	101,04	1,04
2009	208 905 300	5 799 200	102,86	2,86
2010	209 493 500	588 200	100,28	0,28
2011	211 956 500	2 463 000	101,18	1,18
2012	213 315 400	1 358 900	100,64	0,64
2013	214 213 400	898 000	100,42	0,42
2014	216 889 300	2 675 900	101,25	1,25
2015	219 042 700	2 153 400	100,99	0,99
2016	219 872 400	829 700	100,38	0,38
2017	221 293 100	1 420 700	100,65	0,65
2018	222 823 000	1 529 900	100,69	0,69
2019	224 478 700	1 655 700	100,74	0,74

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Příloha 3 Průměrný počet členů na domácnost v ČR a EU

Průměrný počet členů domácností	ČR	EU
2005	2,52	2,50
2006	2,52	2,40
2007	2,52	2,40
2008	2,51	2,40
2009	2,51	2,40
2010	2,51	2,40
2011	2,50	2,40
2012	2,42	2,40
2013	2,41	2,40
2014	2,40	2,30
2015	2,39	2,30
2016	2,38	2,30
2017	2,37	2,30
2018	2,36	2,30
2019	2,34	2,30

Zdroj: Český statistický úřad, Eurostat, vlastní zpracování

Příloha 4 Elementární charakteristiky – roční čisté příjmy v ČR na jednotlivce v Kč

Rok	Čisté peněžní příjmy	První absolutní diference	Tempo růstu (%)	Změna v %
2005	103 991	x	x	x
2006	109 059	5 068	104,87	4,87
2007	118 027	8 968	108,22	8,22
2008	127 956	9 930	108,41	8,41
2009	139 733	11 777	109,20	9,20
2010	143 118	3 385	102,42	2,42
2011	144 597	1 479	101,03	1,03
2012	147 456	2 859	101,98	1,98
2013	149 737	2 281	101,55	1,55
2014	153 269	3 532	102,36	2,36
2015	157 623	4 354	102,84	2,84
2016	164 852	7 229	104,59	4,59
2017	172 173	7 321	104,44	4,44
2018	182 443	10 270	105,96	5,96
2019	195 071	12 628	106,92	6,92

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Příloha 5 Výsledky regrese - roční čisté příjmy v ČR na jednotlivce v Kč

Výsledky regrese se závislou proměnnou : Příjmy (Tabulka1) R= ,97919886 R2= ,95883041 Upravené R2= ,95566351 F(1,13)=302,77 p<,00000 Směrod. chyba odhadu : 5410,4						
N=15	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(13)	p-hodn.
Abs.člen			102265,0	2939,797	34,78640	0,000000
Čas	0,979199	0,056275	5626,1	323,335	17,40020	0,000000

Zdroj: Vlastní výpočty v programu STATISTICA 12

Příloha 6 Elementární charakteristiky - roční čisté příjmy v EU na jednotlivce v EUR

Rok	Čisté příjmy v EU	První absolutní diference	Tempo růstu (%)	Změna v %
2005	14 507	x	x	x
2006	14 678	171	101,18	1,18
2007	15 886	1 208	108,23	8,23
2008	16 945	1 059	106,67	6,67
2009	17 066	121	100,71	0,71
2010	17 208	142	100,83	0,83
2011	17 388	180	101,05	1,05
2012	17 828	440	102,53	2,53
2013	17 711	-117	99,34	-0,66
2014	18 116	405	102,29	2,29
2015	18 539	423	102,33	2,33
2016	18 871	332	101,79	1,79
2017	19 384	513	102,72	2,72
2018	19 977	593	103,06	3,06
2019	20 360	383	101,92	1,92

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Příloha 7 Výsledky regrese - roční čisté příjmy v EU na jednotlivce v EUR

Výsledky regrese se závislou proměnnou : Příjmy (Tabulka1) R= ,97540917 R2= ,95142304 Upravené R2= ,94332689 F(2,12)=117,52 p<,00000 Směrod. chyba odhadu : 408,48						
N=15	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(12)	p-hodn.
Abs.člen			14326,58	363,8493	39,37503	0,000000
Čas	1,265546	0,272738	485,57	104,6442	4,64016	0,000570
V2**2	-0,300971	0,272738	-7,02	6,3598	-1,10352	0,291439

Zdroj: Vlastní výpočty v programu STATISTICA 12

Příloha 8 Roční čisté příjmy v EU na jednotlivce v EUR a PPS za rok 2019

Čisté příjmy domácností v EU 27 za rok 2019	PPS	EUR
Lucembursko	34 127	42 865
Rakousko	26 300	28 568
Německo	25 188	26 100
Dánsko	25 006	34 335
Holandsko	24 431	27 372
Belgie	23 606	26 285
Francie	23 481	26 275
Irsko	22 994	29 684
Finsko	22 965	28 061
Kypr	22 129	19 302
Švédsko	21 996	26 372
Malta	20 879	17 246
EU 27	19 730	19 623
Itálie	19 452	19 528
Španělsko	18 618	17 288
Slovinsko	18 016	15 236
Estonsko	15 873	12 775
Česko	15 541	11 068
Lotyšsko	14 042	9 256
Polsko	13 960	8 063
Portugalsko	13 642	11 786
Litva	13 141	9 753
Chorvatsko	11 884	8 089
Řecko	11 196	9 396
Slovensko	11 026	8 523
Bulharsko	11 001	5 551
Maďarsko	10 548	6 595
Rumunsko	8 423	4 420

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Příloha 9 Elementární charakteristiky – prům. měsíční mzda na jednotlivce v ČR v Kč

Rok	Průměrná mzda	První absolutní diference	Tempo růstu (%)	Změna v %
2005	18 344	x	x	x
2006	19 546	1 202	106,55	6,55
2007	20 957	1 411	107,22	7,22
2008	22 592	1 635	107,80	7,80
2009	23 344	752	103,33	3,33
2010	23 951	607	102,60	2,60
2011	24 319	368	101,54	1,54
2012	25 101	782	103,22	3,22
2013	25 128	27	100,11	0,11
2014	25 686	558	102,22	2,22
2015	26 467	781	103,04	3,04
2016	27 589	1 122	104,24	4,24
2017	29 504	1 915	106,94	6,94
2018	31 885	2 381	108,07	8,07
2019	34 125	2 240	107,03	7,03

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Příloha 10 Prům. měsíční mzda na jednotlivce v EU v roce 2005 a 2019 v EUR

Průměrná mzda EU	2005	2019
Lucembursko	3 927	5 487
Dánsko	3 565	4 979
Irsko	3 218	4 134
Holandsko	3 138	4 030
Belgie	2 933	3 937
Rakousko	2 650	3 724
Spojené království	3 254	3 639
Německo	2 557	3 535
Finsko	2 574	3 551
Švédsko	2 589	3 421
Francie	2 488	3 258
Itálie	2 074	2 502
EU(28)	1 759	2 461
Španělsko	1 788	2 289
Kypr	1 750	2 200
Slovinsko	1 401	2 163
Malta	1 200	1 800
Estonsko	572	1 551
Řecko	1 569	1 466

Portugalsko	1 242	1 463
Litva	461	1 343
Česko	687	1 339
Slovensko	667	1 251
Lotyšsko	497	1 212
Polsko	688	1 176
Maďarsko	731	1 006
Rumunsko	272	983
Chorvatsko	597	858
Bulharsko	153	614

Zdroj: OECD, Trading Economics, vlastní výpočty

Příloha 11 Elementární charakteristiky - minimální mzda v ČR v Kč

Rok	Minimální mzda ČR	První absolutní diference	Tempo růstu (%)	Změna v %
2005	7 185	x	x	x
2006	7 570	385	105,36	5,36
2007	8 000	430	105,68	5,68
2008	8 000	0	100,00	0,00
2009	8 000	0	100,00	0,00
2010	8 000	0	100,00	0,00
2011	8 000	0	100,00	0,00
2012	8 000	0	100,00	0,00
2013	8 500	500	106,25	6,25
2014	8 500	0	100,00	0,00
2015	9 200	700	108,24	8,24
2016	9 900	700	107,61	7,61
2017	11 000	1 100	111,11	11,11
2018	12 200	1 200	110,91	10,91
2019	13 350	1 150	109,43	9,43

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Příloha 12 Výsledky regrese - minimální mzda v ČR v Kč

Výsledky regrese se závislou proměnnou : Minimální mzda CR (Tabulka1)						
R= ,97314616 R2= ,94701346 Upravené R2= ,93818237						
F(2,12)=107,24 p<,00000 Směrod. chyba odhadu : 449,90						
N=15	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(12)	p-hodn.
Abs. člen			8286,604	400,7427	20,67812	0,0000
Čas	-0,941761	0,284848	-381,055	115,2548	-3,30619	0,0062
V2**2	1,863800	0,284848	45,833	7,0047	6,54315	0,0000

Zdroj: Vlastní výpočty v programu STATISTICA 12

Příloha 13 Elementární charakteristiky - minimální mzda v EU v EUR

Rok	Minimální mzda EU	První absolutní diference	Tempo růstu (%)	Změna v %
2005	541,04	x	x	x
2006	561,92	21	103,86	3,86
2007	594,38	32	105,78	5,78
2008	629,17	35	105,85	5,85
2009	652,76	24	103,75	3,75
2010	674,43	22	103,32	3,32
2011	688,22	14	102,05	2,05
2012	703,33	15	102,20	2,20
2013	730,25	27	103,83	3,83
2014	746,87	17	102,28	2,28
2015	833,94	87	111,66	11,66
2016	860,41	26	103,17	3,17
2017	885,44	25	102,91	2,91
2018	910,57	25	102,84	2,84
2019	948,98	38	104,22	4,22

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Příloha 14 Výsledky regrese - minimální mzda v EU v EUR

Výsledky regrese se závislou proměnnou : Minimální mzda EU (Tabulka1)						
R= ,99335484 R2= ,98675385 Upravené R2= ,98454616						
F(2,12)=446,96 p<,00000 Směrod. chyba odhadu : 16,169						
N=15	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(12)	p-hodn.
Abs.člen			530,3774	14,40210	36,82639	0,000000
Čas	0,627520	0,142421	18,2504	4,14209	4,40609	0,000856
V2**2	0,372302	0,142421	0,6581	0,25174	2,61409	0,022630

Zdroj: Vlastní výpočty v programu STATISTICA 12

Příloha 15 Minimální mzda v EU v EUR a PPS

Minimální mzda	EU EUR	ČR EUR	EU PPS	ČR PPS
2005	541,04	237,56	580,05	393,71
2006	561,92	270,11	597,54	418,10
2007	594,38	284,82	623,17	435,31
2008	629,17	317,64	668,12	432,96
2009	652,76	303,39	700,08	433,74
2010	674,43	306,79	723,07	433,53
2011	688,22	323,92	738,97	434,22
2012	703,33	311,12	753,43	432,67
2013	730,25	313,19	796,40	438,66
2014	746,87	309,77	822,50	471,68
2015	833,94	334,65	901,43	504,51
2016	860,41	365,63	923,60	535,99
2017	885,44	413,50	953,75	592,37
2018	910,57	473,33	983,92	643,73
2019	948,98	521,80	1 013,53	692,50

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Příloha 16 Elementární charakteristiky - roční sp. vydání na jednotlivce v ČR v Kč

Rok	Spotřební vydání v ČR	První absolutní difference	Tempo růstu (%)	Změna v %	v EUR
2005	91 085	x	x	x	5 330
2006	97 342	6 257	106,87	6,87	5 930
2007	104 017	6 675	106,86	6,86	6 430
2008	112 256	8 239	107,92	7,92	7 570
2009	115 309	3 053	102,72	2,72	7 160
2010	116 244	935	100,81	0,81	7 600
2011	117 882	1 638	101,41	1,41	8 000
2012	118 819	937	100,79	0,79	7 890
2013	120 827	2 008	101,69	1,69	7 740
2014	122 049	1 222	101,01	1,01	7 430
2015	122 467	418	100,34	0,34	7 770
2016	125 947	3 480	102,84	2,84	8 140
2017	144 196	18 249	114,49	14,49	8 860
2018	149 162	4 966	103,44	3,44	9 580
2019	153 193	4 031	102,70	2,70	10 080

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní výpočty

Příloha 17 Výsledky regrese - roční spotřební vydání na jednotlivce v ČR v Kč

Výsledky regrese se závislou proměnnou : Spotřební výdaje ČR (Tabulka1)						
R= ,95181832 R2= ,90595811 Upravené R2= ,89028446						
F(2,12)=57,801 p<,00000 Směrod. chyba odhadu : 5793,6						
N=15	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(12)	p-hodn.
Abs. člen			95374,07	5160,558	18,48135	0,000000
Čas	0,559832	0,379481	2189,56	1484,192	1,47526	0,165894
V2**2	0,398431	0,379481	94,71	90,203	1,04993	0,314434

Zdroj: Vlastní výpočty v programu STATISTICA 12

Příloha 18 Elementární charakteristiky - roční sp. vydání na jednotlivce v EU v EUR

Rok	Spotřební vydání v EU	První absolutní diference	Tempo růstu (%)	Změna v %
2005	12 090	x	x	x
2006	12 640	550	104,55	4,55
2007	13 220	580	104,59	4,59
2008	13 670	450	103,40	3,40
2009	13 230	-440	96,78	-3,22
2010	13 630	400	103,02	3,02
2011	14 010	380	102,79	2,79
2012	14 120	110	100,79	0,79
2013	14 960	840	105,95	5,95
2014	15 320	360	102,41	2,41
2015	15 960	640	104,18	4,18
2016	15 990	30	100,19	0,19
2017	16 340	350	102,19	2,19
2018	16 820	480	102,94	2,94
2019	17 240	420	102,50	2,50

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Příloha 19 Výsledky regrese - roční spotřební vydání na jednotlivce v EU v EUR

Výsledky regrese se závislou proměnnou : Spotřební výdaje EU (Tabulka1)						
R= ,98844638 R2= ,97702625 Upravené R2= ,97319729						
F(2,12)=255,17 p<,00000 Směrod. chyba odhadu : 261,28						
N=15	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(12)	p-hodn.
Abs. člen			12089,76	232,7321	51,94710	0,000000
Čas	0,700342	0,187562	249,93	66,9345	3,73392	0,002853
V2**2	0,293831	0,187562	6,37	4,0680	1,56658	0,143191

Zdroj: Vlastní výpočty v programu STATISTICA 12

Příloha 20 Roční spotřeba domácností na jednotlivce v ČR v Kč dle COICOP

Spotřeba ČR	Potraviny a nealkoholické nápoje	Alkoholické nápoje, tabák	Odívání a obuv	Bydlení, voda, energie, paliva	Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy	Zdraví	Doprava	Pošty a telekomunikace	Rekreace a kultura	Vzdělávání	Stravování a ubytování	Ostatní zboží a služby
2005	18 775	2 603	5 095	18 336	6 116	1 795	10 132	4 162	9 673	479	4 643	9 257
2006	19 598	2 783	5 295	20 157	6 701	1 995	10 648	4 642	9 925	528	4 903	10 167
2007	20 866	2 972	5 590	20 652	7 388	2 369	11 189	4 856	10 930	608	5 367	11 229
2008	22 571	3 084	5 816	22 333	7 583	3 068	12 421	5 221	11 816	685	5 812	11 847
2009	22 222	3 248	5 804	24 623	7 758	3 125	12 105	5 303	11 856	688	5 966	12 613
2010	22 484	3 237	5 805	25 194	7 265	3 165	12 409	5 322	11 823	791	5 823	12 927
2011	22 546	3 383	5 654	26 326	7 294	3 231	12 889	5 255	11 588	729	5 990	12 998
2012	23 777	3 381	5 595	26 230	6 857	3 330	12 732	5 283	11 289	778	6 258	13 310
2013	24 448	3 386	5 720	26 847	6 649	3 168	13 240	5 209	11 225	670	6 225	14 040
2014	24 800	3 505	5 978	26 211	6 932	3 228	12 805	5 132	11 557	722	6 509	14 670
2015	24 537	3 610	6 174	25 850	7 342	3 192	12 803	5 128	11 469	708	6 866	14 790
2016	24 953	3 671	6 428	26 253	7 651	3 261	13 896	5 162	11 928	648	7 231	14 829
2017	28 222	4 556	7 100	33 278	9 335	3 684	14 164	6 422	15 978	1 452	9 846	11 058
2018	28 829	4 684	7 228	34 332	9 686	3 870	14 948	6 356	15 589	1 440	10 569	11 630
2019	29 445	4 640	7 163	36 167	9 629	4 212	15 474	6 495	16 211	1 863	10 541	11 352

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Příloha 21 Roční spotřeba domácností na jednotlivce v EU v EUR dle COICOP

Spotřeba EU	Potraviny a nealkoholické nápoje	Alkoholické nápoje, tabák	Odívání a obuv	Bydlení, voda, energie, paliva	Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy	Zdraví	Doprava	Pošty a telekomunikace	Rekreace a kultura	Vzdělávání	Stravování a ubytování	Ostatní zboží a služby
2005	1 590	490	650	2 650	730	470	1 620	370	1 080	100	970	1 370
2006	1 640	500	680	2 790	770	480	1 700	380	1 120	110	1 020	1 450
2007	1 730	530	700	2 910	790	500	1 760	390	1 170	110	1 060	1 570
2008	1 800	540	700	3 080	800	540	1 800	400	1 210	120	1 080	1 600
2009	1 740	540	670	3 110	760	540	1 680	390	1 170	120	1 040	1 470
2010	1 770	560	680	3 240	790	560	1 720	400	1 200	120	1 060	1 530
2011	1 810	580	690	3 330	800	590	1 810	400	1 220	130	1 080	1 570
2012	1 840	590	680	3 430	790	600	1 800	390	1 220	130	1 090	1 560
2013	1 860	610	730	3 750	790	570	1 910	380	1 310	170	1 210	1 670
2014	1 880	610	760	3 790	810	590	1 970	370	1 350	180	1 260	1 750
2015	1 940	630	790	3 940	850	610	2 020	370	1 430	190	1 350	1 840
2016	1 950	630	780	3 910	860	620	2 030	380	1 440	190	1 360	1 840
2017	1 980	640	790	3 930	890	640	2 100	390	1 490	190	1 430	1 870
2018	2 040	650	800	4 020	900	660	2 230	390	1 530	200	1 480	1 920
2019	2 090	670	820	4 120	920	680	2 280	390	1 570	200	1 540	1 960

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování